

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Ungdomars attityder till polisen

En diskursanalys

Socionomprogrammet
C-uppsats, VT 2008
Författare: Jenny Andersson
Handledare: Nils Hammarén

Abstract

Titel: Ungdomars attityder till polisen – en diskursanalys

Författare: Jenny Andersson

Nyckelord: Ungdomar, Attityder, Polis, Diskursanalys

Denna uppsats har till syfte att undersöka attityder gentemot polis och rättsväsendet hos ett antal ungdomar i Hammarkullen, ett förortsområde nordöst om Göteborg. Undersökningen fokuserar på vilka diskurser som ungdomarna ger uttryck för och som deras attityder grundar sig på. Studien bygger på en socialkonstruktivistisk grund med diskursanalys som teori och analysmetod. Forskning kring diskriminering, attityder och medias bild av förortsområden och dess invånare är även perspektiv som berörs. Empirin har samlats in genom två fokusgruppsintervjuer med sammanlagt sju ungdomar i Hammarkullen.

Ansatsen med denna uppsats har inte varit att finna sanningen bakom ungdomarnas uttalanden utan snarare att se vilka diskurser som aktualiseras genom deras sätt att prata om polis och rättsväsende. I empirin visar ungdomarna upp både positiva och negativa attityder till polisen och inom dessa kategorier finns det en stor variation i hur ungdomarna positionerar sig. De diskurser som har identifierats rör sig bland annat kring föreställningar om den goda medborgaren, förortsungdomar, diskriminering och hämnd. Ungdomarna talar utifrån olika diskurser i olika situationer beroende på hur de väljer att framställa sig själva. Resultatet i denna studie visar på att relationen mellan ungdomarna och polisen är komplicerad och därav skiftar ungdomarnas attityder.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till de ungdomar som ställde upp och deltog i mina fokusgruppsintervjuer och gjorde denna uppsats möjlig. Det har varit mycket intressant och roligt att ta del av era tankar. Jag vill även tacka personalen på fritidsgården som ställt upp med lokaler till mina intervjuer och framför allt för ert intresse i min uppsats.

Tack till min handledare Nils Hammarén som har inspirerat mig och hjälpt mig att få ordning på mina tankar.

Jag vill såklart även tacka de härliga personer som jag har runt mig i form av familj och vänner. Ni har gjort detta uppsatsarbete mindre ensamt och det har varit mycket givande att kunna diskutera mina funderingar med er.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 FÖRFÖRSTÅELSE	1
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	2
3. TIDIGARE FORSKNING	3
3.1 HAMMARKULLEN	3
3.2 MEDIAS BILD AV FÖRORTEN OCH DESS INVÅNARE	3
3.3 DISKRIMINERING INOM RÄTTSVÄSENDET	5
3.4 UPPFATTNINGAR KRING POLIS OCH RÄTTSVÄSENDE	6
4. TEORETISKA PERSPEKTIV	8
4.1 ATTITYDER	8
4.2 SOCIALKONSTRUKTIVISM	9
4.3 DISKURSANALYS SOM TEORI	10
4.3.1 DISKURSPSYKOLOGI	11
4.3.2 DISKURSORDNING	11
5. METOD	13
5.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH URVAL	13
5.1.1 UNGDOMARNA	14
5.2 FOKUSGRUPPER	14
5.2.1 UTFORMNING AV INTERVJUGUIDE	15
5.2.2 GENOMFÖRANDE AV FOKUSGRUPPINTERVJUER	16
5.2.3 BEARBETNING AV MATERIALET	16
5.3 DISKURSANALYS SOM ANALYSMETOD	17
5.4 KRITIK AV METOD	17
5.5 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	18
5.5.1 MIN ROLL OCH PÅVERKAN PÅ MATERIALET	18
5.6 VALIDITET OCH RELIABILITET	18
6. RESULTAT OCH ANALYS	20
6.1 POLISEN ÄR INTE ATT LITA PÅ	20
6.1.1 FÖRESTÄLLNINGAR KRING FÖRORTSUNGDOMAR OCH DISKRIMINERING	20
6.1.2 HÄMND – VI LÖSER DET SJÄLVA	27
6.1.3 POLISEN SOM INKOMPETENT	28
6.2 POLISEN ÄR ATT LITA PÅ	29
6.2.1 DISKURS KRING DEN GODA MEDBORGAREN	29
6.2.2 ”SE TILL DIG SJÄLV” DISKURS	32
7. SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION	34

7.1 VIDARE FORSKNING	35
<u>REFERENSER</u>	<u>36</u>
<u>BILAGOR</u>	<u>38</u>
BILAGA 1: INTERVJUGUIDE	38
BILAGA 2: BAKGRUNDSFRÅGOR	39

1. INLEDNING

I media har det presenterats en bild av hur ungdomar i förortsområden har en negativ syn på polis och rättsväsende (Wettré, 2000). Ingen vill samarbeta med polisen, ingen pratar och ingen vittnar (Linné, 2007). Micael Björk (2006) uttrycker det som ett rättssamhälle i kris, en utkantstillvaro där oviljan att vittna sätter dagordningen. Han beskriver det som en iögonenfallande tystnad bland människor i Göteborgs ytterområden.

Jag har under mitt arbete på en fritidsgård i Angered, ett förortsområde i nordöstra Göteborg, stött på både negativa och positiva attityder till polis och rättsväsende hos ungdomar. Jag har intresserat mig för denna komplexa relation mellan ungdomar och polis och de livliga diskussioner jag har haft med vissa ungdomar har inspirerat mig till att skriva denna uppsats. Jag vill undersöka vilka attityder som finns hos ungdomar gentemot polis och rättsväsende och försöka förstå vad deras attityder grundar sig på. Jag är nyfiken på att ta reda på vad som är de bakomliggande orsakerna till hur ungdomars attityder gentemot polis och rättsväsende utvecklas. Vilka diskurser finns representerade? Vad påverkar deras bild? Är det egna erfarenheter eller en rådande diskurs?

Jag anser att en förståelse av ungdomars attityder till rättssystemet och till dem som upprätthåller samhällets lagar är av intresse inom socialt arbete. Ungdomars inställning till samhällets rättssystem kan säga någonting om deras attityder till hela samhällssystemet. Detta anser jag vara av relevans för myndigheter som kommer i kontakt med ungdomar, framförallt socialtjänsten. Det är viktigt att ta ungdomars attityder på allvar och försöka förstå vad de står för.

Det finns relativt lite forskning gjord i Sverige kring detta ämne vilket även det har motiverat mitt val av uppsatsämne. Mycket av den forskning som genomförts i andra länder kring ungdomars attityder till polis och rättsväsende har haft kriminella ungdomar i fokus, vilket skiljer sig från min studie då jag inte gjort mitt urval utifrån några sådana grunder.

1.1 Förförståelse

Enligt Conny Svenning måste forskarens samhälls- och människosyn redovisas för läsaren då den inte går att frikoppla från hans/hennes forskning (Svenning, 1999).

Min förförståelse inför detta ämnesområde har till stor del formats av min praktik och mitt arbete med ungdomar på en fritidsgård i Hammarkullen. Jag har sett prov på mycket olika attityder hos ungdomar när det gäller polis och rättsväsende. Jag hade innan denna studie ingen generell uppfattning om en dominerande attityd utan snarare en föreställning om att det kunde variera. När polisen kommer på besök till fritidsgården och dricker kaffe och pratar med ungdomarna är min upplevelse att de flesta ungdomarna tycker att det är lite spännande att prata med en polis även om de uttrycker något negativt om dem så fort de gått utanför dörren. Detta tycker jag visar på det komplexa med attityder och framför allt attityder till polisen. Jag upplever utifrån min förförståelse att det ofta presenteras en onyanserad bild av ungdomar som bor i segregerade förorter i media vilket påverkar min inställning till media och till hur jag själv framställer dessa ungdomar. Jag vill inte på något sätt med denna uppsats bidra till att förstärka de segregering och stigmatisering som finns i vårt samhälle.

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med studien är att undersöka attityder gentemot polis och rättsväsendet hos ett antal ungdomar i Hammarkullen. Jag vill se vilka diskurser som ungdomarna ger uttryck för och som deras attityder grundar sig på.

Mina frågeställningar är:

- Vilka attityder till polisen och rättsväsendet finns hos de ungdomar från Hammarkullen jag intervjuat?
- Vilka diskurser aktualiseras genom ungdomarnas språk?
- Vilka funktioner fyller deras attityder?

3. TIDIGARE FORSKNING

3.1 Hammarkullen

Hammarkullen är ett förortsområde som ligger i stadsdelen Lärjedalen som är beläget nordost om Göteborgs centrum. Det bor drygt 7800 invånare i Hammarkullen och ca 58% av dem är födda i ett annat land än Sverige. Många av de utlandsfödda Hammarkulleborna har sitt ursprung i Irak, f.d. Jugoslavien eller Somalia. En stor del av familjerna behöver socialbidrag (54,6%) för att klara sin försörjning och den öppna arbetslösheten är 8,8% vilket kan jämföras med Göteborg som har en öppen arbetslöshet på 4,1%. Förvärvsintensiteten i området är 36,9 % för kvinnor och 47,8 % för män (Göteborgsbladet, 2007).

Hammarkullen nämns av Storstadskommittén (SOU 1997:118) som ett segregerat område vars invånare har mycket låg inkomst. Segregation definieras i rapporten som en geografisk separation mellan olika folkgrupper. Den fysiska separationen anses manifesteras den sociala distans som existerar mellan olika folkgrupper. Segregationen i storstadsområden ser kommittén som allvarlig och de beskriver en sammanfallande ekonomisk, social, etnisk och demografisk segregation. De anser att grunden för segregationen primärt handlar om ekonomisk och social segregation och inte etnisk segregation. De påvisar även tendenser som visar på att segregationen i storstäderna handlar om klasskillnader mellan de som är etablerade på arbetsmarknaden och de som inte är det (SOU 1997:118).

Det finns även en segregation inom Hammarkullen som Sernhede i *Alienation is my nation* beskriver på följande sätt.

”När man har stigit av den i underjorden belägna hållplatsen och när man sedan åkt upp med den väldiga rulltrappan och passerat spärrvakerna kommer man ut på Hammarkulletorget. Den välkända vinjetten med de oändligt långa höghusen ligger i anslutning till torget och det är också här de flesta lägenheterna finns. Följaktligen är det också här merparten av områdets invånare bor. Utanför detta kärnområde finns två kuperade grönområden med låga hyreshus. Ytterst, i områdets periferi, finns en omfattande radhus- och villabebyggelse” (Sernhede, 2002, s. 70-71).

Hammarkullen byggdes som en del av miljonprogrammet under 1960-talet för att bli en del av Angered som skulle bli en fullt fungerande systerstad till Göteborg. Redan då området invigdes stämplades det som ett andra klassens område och Hammarkullen har på grund av sin historia och sin arkitektur blivit en av bilderna för det ”moderna elände” som präglar diskussionen kring många av de bostadsområden som byggdes under miljonprogrammet. Men Hammarkullen är mycket mer än så och under sommaren finns det nästan en kontinental atmosfär i området. När det är fint väder är det livfullt och olika grupper träffas ute för att grilla och umgås. Hammarkullen är en motsägelsefull stadsdel där det finns utanförskap och isolering men också starka gemenskapsband och en värme mellan människor (Sernhede, 2002).

3.2 Medias bild av förorten och dess invånare

SOU 2005:69 bygger på hearings och fokusgrupper med totalt 160 personer från Göteborg, Stockholm och Malmö. De som bjöds in var aktiva i invandrarföreningar eller personer som bor i marginaliserade och stigmatiserade områden i dessa storstäder. Resultatet i denna utredning bygger på dessa 160 personers erfarenheter och uppfattningar. Kamali (SOU 2005:69) skriver att svensk media bidrar till att

reproducera stereotyper av personer med utländsk bakgrund och menar att medierna presenterar en negativ bild av både personer med invandrabakgrund och även de länder där de kommer ifrån. Den negativa bilden skapas i media genom att man skriver om personer med invandrabakgrund som skapare av problem för det "svenska" samhället. Medias ensidiga bild av "invandrare" och "invandrantäta" stadsdelar bidrar till segregationen i samhället och främjar fördomar och rasism. I rapporten beskrivs det att ett återkommande tema i diskussionerna var den slagsida som deltagarna upplever i rapporteringen av både personer med invandrabakgrund och om stigmatiserade områden. Många av deltagarna påvisade problemet att media då och då betonar en utländsk bakgrund som en markör i beskrivningen av nyheten och att det händer att fokus ligger på personens utländska bakgrund mer än den faktiska händelsen. Det genomsyrar diskussionerna att personer med invandrabakgrund framställs i media som avvikare, kriminella, terrorister etc. En kvinna resonerar kring att många svenskar inte har någon kontakt med invandrare och får sin enda bild genom media och där presenteras en bild som spär på deras rädsla. Ett exempel som tas upp i diskussionerna är nyhetsrapporteringen kring den "invandrarkille" som kapade ett flygplan i Västerås. Hans pappa var från Tunisien, hans mamma var från Sverige och han var själv född i Sverige men han presenterades som arab i media.

Överdrifterna i nyhetsrapporteringen kring ungdomar i segregerade områden diskuteras även i rapporten och det är vanligt att det skrivs med stora bokstäver om det varit bråk i en "invandrantät" stadsdel. Media driver på genom en stereotyp föreställning att "invandrarungdomar" skapar problem (Kamali, SOU 2005:69). Ett exempel på detta från Göteborg är rapporteringen om det "uppror" som skedde i Angered under ett strömavbrott som drabbade delar av Göteborg den åttonde oktober 2006. Det rapporterades om kaos och vandalisering i Angered och detta fick dementeras dagen efter när det konstaterades att det inte varit mer förstörelse än vad det normalt är under en helg (Isemo, 2006).

Sernhede (2002) beskriver en liknande händelse då en 19-årig kille skulle hämtas i Hammarkullen av polis och en grupp ungdomar ingrep för att frita sin kompis och polisen tappade kontrollen över situationen. De begärde förstärkning och då kom 22 polisbilar för att hindra "upploppet". Dagen efter presenterades en bild i media av Hammarkullens ungdomar som ligister och anledningen till bråket framkom inte. Ungdomar och även vuxna i området upplevde att de 22 polisbilarna och medias framställning var kränkande.

Ända sedan Hammarkullen byggdes har medierna presenterat bilder av Angered som ett problemområde som i hög grad har präglats av ungdomarna (Sernhede, 2002). Sernhede (i Sernhede/Johansson, 2006) menar att den samhälliga och mediala diskursen har en tendens att demonisera livsvillkoren i förortsområden på ett sätt så att de skapar rädsla både i och utanför dessa områden. De stereotypa föreställningar kring kriminalitet, kultur och religion som presenteras har skapat en moralpanik som både legitimerar uppdelningen mellan "vi" och "dom" och förstärker upplevelsen av utanförskap för människorna i dessa förorter.

Brune (2004) skriver att nyhetsmedierna har bidragit till att ge invandrarbegreppet sin laddning genom att skapa stereotyper, bestämda roller med förminskade egenskaper, som kontrasteras mot dominerande normer och ideal. Författaren menar vidare att "invandrarkillar" ofta porträtteras i media som offer för sin bakgrundskultur och social

marginalisering. I en tredjedel av 133 undersökta artiklar där det skrivs om "invandrarkillar" förknippas de med brott. "Invandrarkillen" förkroppsligar medias gestaltningar av "invandrarförorten" som präglas av rotlöshet, kriminalitet och maktlöshet. Enligt Polite (i Brune, 2004) är det "invandrarkillens" lott att förknippas med ett brott som han begått eller som han förväntas att begå på grund av att han är socialt marginaliserad. "Invandrantjejen" däremot beskrivs som ett offer för våld, rasism, religion och patriarkalt förtryck eller i vissa få fall som succéhistorier som bygger på en offerroll i grunden (Brune, 2004).

3.3 Diskriminering inom rättsväsendet

I Sverige har frågan om diskriminering inom rättssystemet på grund av etnisk eller religiös tillhörighet försumrats och forskningen kring dessa områden har startat sent. Sådan diskriminering har påvisats i andra länder, jämförbara med Sverige, vilket leder till frågor kring varför forskning inom detta område inte kommit igång tidigare. I rapporten "Är rättvisan rättvis" (Sarnecki, 2006) visas det på att vissa personer i större utsträckning än andra utsätts för polisiära ingripanden utifrån vad som kan kallas för racial profiling. Unga män med utomeuropeiskt utseende löper större risk att utsättas för kontroll eller ingripande av polisen än andra.

Diskursen kring invandrares brottslighet som finns i dagens samhälle gör det möjligt att koppla brottslighet till etnicitet. Debatten har tidigare handlat om brottslighet och klass och då ansågs det oetiskt att koppla brottslighet till etnicitet, men en förändring har skett. Pederson (i Sarnecki, 2006) har undersökt BRÅ-rapporten "Invandrares och invandrares barns brottslighet" och han skriver att då den inte ger några bärande förklaringar till invandrargruppens högre brottslighet i förhållande till "svenskarnas", har den bidragit till en förstärkning av stereotypa föreställningar (Pederson i Sarnecki, 2006). Detta bidrar till att legitimera den diskurs som kopplar brottslighet till etnicitet. Föreställningen kring att invandrare är mer brottsbenägna än svenskar är väl etablerad i vårt samhälle och detta har genom bland annat Brottsförebyggande Rådets rapport bekräftats av en statlig myndighet, vilket gör denna föreställning till en officiellt bekräftad stereotyp (Sarnecki, 2006).

Att överskatta brottslig aktivitet hos personer med invandrabakgrund har allvarliga konsekvenser som att bekräfta stereotypa föreställningar, vilket leder till ökad diskriminering av dessa grupper. Det bidrar även till att förstärka känslan av utanförskap hos individer som tillhör dessa minoritetsgrupper, vilket i sin tur kan leda till en ökad risk för faktisk brottslighet. Flera kriminologiska teorier ser brottslighet som en konsekvens av negativa, stereotypa förväntningar på individen men även individens upplevelse av diskriminering och främlingskap i mötet med majoritetssamhället. Diskursen kring personer med invandrabakgrunds höga brottslighet kan med andra ord leda till att stereotypen bekräftas i statistiken och förverkligas genom ett faktiskt beteende (Sarnecki, 2006).

Johan Kardell (i Sarnecki, 2006) har genomfört en studie där han undersökt brottsfall under ett år för att se om personer som tillhör etniska minoriteter blir annorlunda behandlade av rättsväsendet än majoritetsbefolkningen. Han kunde i sitt material se signifikanta skillnader mellan hur olika etniska grupper behandlats och det visar sig att förundersökningar mot personer som är utlandsfödda oftare läggs ner än förundersökningar mot personer födda i Sverige. Kardell tolkar dessa resultat som att den höga andelen nedlagda ärenden skulle kunna vara ett tecken på att polisen inte är

lika noggrann i sin prövning av de fall då personer ur minoriteter är skäligen misstänkta för brott. Att de lägger ner utredningarna kan ses som ett sätt att korrigera tidigare misstag. Resultaten i undersökningen visar att vissa minoritetsgrupper är utsatta för strukturell diskriminering inom rättssystemet. Undersökningen visar även att risken för att dömas till långa fängelsestraff är högre för personer födda utomlands, framförallt utomeuropéer, än för de födda i Sverige (Kardell i Sarnecki, 2006).

Christian Diesen instämmer även han i att det finns en negativ särbehandling av personer med invandrabakgrund i alla skeden av rättsprocessen men han menar att den är tydligare hos polisen än i domstolarna. Diesen ser även att överrepresentationen av polisanmälningar kan visa på en högre benägenhet hos allmänheten att anmäla personer med invandrabakgrund men även av en större benägenhet hos polisen att ingripa när det gäller dessa personer. Ett annat belägg för den strukturella diskrimineringen inom rättssystemet är att personer med invandrabakgrund i betydligt högre grad än "svenskar" riskerar fängelsestraff när det finns möjlighet för alternativ som villkorlig dom, skyddstillsyn eller samhällstjänst (Diesen i Sarnecki, 2006).

3.4 Uppfattningar kring polis och rättsväsende

I SOU 2005:69 har Kamali genomfört tre hearings med personer med invandrabakgrund i Göteborg, Stockholm och Malmö. Deltagarna uttrycker rädsla och misstro mot både polisen och rättsväsendet i Sverige. De har en bild av att polis och rättsväsendet behandlar personer med invandrabakgrund hårdare och mer orättvist än personer med icke-utländsk bakgrund. Många av deltagarna uttrycker en uppgivenhet då de har en uppfattning om att vittnesmål är mindre trovärdiga om vittnet har invandrabakgrund. Deltagarna presenterar en bild av att polisen ser män med invandrabakgrund som brottslingar och kvinnor med invandrabakgrund som offer som det är synd om. Kamali skriver att bilden av polisen som en direkt diskriminerande myndighet är dominerande i alla tre hearingarna. Deltagarna menar att det finns en föreställning hos polisen att om en "invandrare" och en "svensk" är inblandade i en situation så är det "invandraren" som är den skyldige. Deltagarna i dessa hearings menar vidare att ungdomar har erfarenheter av att polisen griper personer med invandrabakgrund även om de inte har gjort någonting. Det talas även om att polisanmälningar som görs nonchaleras i hög grad och att då man ringer polisen så rycker de inte ut till segregerade förorter. Det kommer i dessa samtal upp exempel på racial profiling som i ett fall då en kvinna blev rånad på sin väska av två unga killar på stan. Hon ringde till polisen och berättade att killarna som rånade henne var ljusa och de måste vara från Värmland för de pratade värmländska. Hon blev senare kallad till polisen för att titta på bilder och alla de bilder polisen visade var bilder på personer med invandrabakgrund. En del av deltagarna menar att om anmälningarna inte motsvarar polisens förförståelse eller mallar så nonchaleras det eller omdefinieras (SOU 2005:69).

Personer från de tre städerna har alla erfarenheter av att polisen stoppar personer med invandrabakgrund utan anledning. Många uppfattar detta som trakasserier från polisen. Ett exempel som visar på fördomar hos polisen är den situation en kvinna från Malmö berättar om. En pojke hade varit ute och cyklat och han hade blivit stoppad av polisen och de hade bett honom att visa kvitto på cykeln för att bevisa för dem att den inte var stulen. En man från Malmö berättar att han har flera vänner som blivit slagna med telefonkataloger av poliser. Många av deltagarna vittnar om ett kränkande språk från poliser. De har blivit kallade saker som till exempel svartskallar, terrorister eller

blattedjävlar. Kamali (2005:69) avslutar med att konstatera att personer med invandrabakgrund är rädda för polisen och litar inte på dem.

Ungdomarna i Hammarkullen har en lång och infekterad historia med polisen och de ungdomar som Sernhede (2002) intervjuat känner sig provocerade och trakasserade av polisen. En kille uttrycker att socialarbetare, fritidsledare, lärare med flera utgör en ockupationsmakt och när deras arbetsdag är slut ersätts de av väktare och polis. Han kallar detta för att ockupationsmakten har vaktavlösning. Ungdomarnas behov av respekt och tillhörighet påverkas till viss del av alienationsskapande möten med det officiella svenska samhället. Om ungdomarna inte blir bemötta med respekt är det inte ovanligt att de utvecklar olika former av motidentiteter (Sernhede i Sernhede/Johansson, 2006).

I en c-uppsats i psykologi som skrivits vid Blekinge Tekniska Högskola har Blerta Kadriu (2007) undersökt gymnasieungdomars attityder till polisen med hjälp av en enkätstudie. Enkätstudien har genomförts i tre olika gymnasieskolor i ett storstadsområde och 49 ungdomar har svarat på enkäten. Resultatet i studien visar på två grupperingar där en grupp inte tycker att polisen gör sitt jobb och att de inte tycker om ungdomar, medan den andra gruppen har en positiv bild av polisen. 55% av ungdomarna uppger i undersökningen att de har kompisar som pratar illa om polisen och några av de vanligaste fraserna är: polisen suger, fuck the police, polisen är skit, polisjävlar. De ungdomar som har en negativ attityd till polisen uppger att deras bild grundar sig på egna erfarenheter eller vänners erfarenheter av polisen. 40 % av ungdomarna uttrycker att de skulle känna rädsla om de skulle bli stoppade av polisen och 42 av de 49 deltagarna i studien tror att polisen tänjer på lagen. Vissa ungdomar i studien anser att polisen är rasistiska då de har erfarenheter av att antingen de själva eller vänner med utländskt ursprung har blivit negativt bemötta av polisen. Kadriu såg dock ingen signifikant skillnad mellan ungdomar med svensk bakgrund och ungdomar med utländsk bakgrunds uppfattning av polisen. De uppfattade polisen på liknande sätt (Kadriu, 2007).

Micael Björk (2006) har gjort en studie om *Ordningmakten i stadens periferi* som utspelar sig i Göteborgs förortsområden. Han diskuterar hur situationen ser ut i dessa segregerade områden och vad som krävs för att polisen ska upprätthålla sin legitimitet. Björk skriver att det krävs att polisen hanterar statens monopol på fysiskt våld på ett trovärdigt sätt för att medborgarna ska erkänna utredningar och lagföring (Reiner i Björk, 2006). Det är grundläggande att medborgarna kan lita på att inga andra aktörer skipar rättvisa med hjälp av alternativa straffmetoder för att människor ska våga samarbeta med polis och rättsväsende (Fukuyama i Björk, 2006). När invånare i segregerade områden upplever att rättssamhället inte längre har monopol på våldet ökar rädslan för repressalier från ett alternativt "rättssystem". Rikskriminalpolisen (i Björk, 2004) kallar dessa tendenser för samhällsfarlig och systemhotande verksamhet.

4. TEORETISKA PERSPEKTIV

4.1 Attityder

En attityd kan formas och uttryckas genom en eller flera av aspekterna kognitioner, affektationer och beteenden (Eagly och Chaiken i Augustsson, 2005). Inom attitydforskning använder forskarna sig ofta av begreppet övertygelser istället för kognitioner. Övertygelser uttrycks genom positiv, negativ eller en neutral reaktion mot någonting som personen har i åtanke, vilket kallas för ett attitydobjekt. Övertygelser kan ha sin grund i konkreta erfarenheter eller i abstrakta erfarenheter. Attityder innehåller även affektationer, känslor och stämningar, som kopplas till attitydobjektet. Beteenden kan uttrycka positiv eller negativ bedömning då beteenden som kopplas till ett attitydobjekt under en tid generaliseras. Ju mer involverad och närmare man är attitydobjektet desto fler aspekter brukar ingå i attityden. Attitydens styrka är en viktig egenskap och syftar till hur meningsfull attityden är för individen. Genom att individen håller fast vid attityden på ett konsekvent sätt under en lång tid visar sig attitydens styrka. Det är även en betydelsefull aspekt om attityden är selektiv. Det innebär att om attityden är selektiv så bearbetar individen information på ett sätt som stämmer överens med attityden (Augustsson, 2005).

Då det gäller attityders påverkan på beteenden är forskare relativt överens om att det inte finns ett renodlat samband. Kalkylationer över ett beteendes normativa eller nyttoberonade konsekvenser kan ha en avgörande påverkan på beteendet. Med nyttoberonade konsekvenser menas den belöning eller bestraffning som ett visst beteende kan medföra. Normativa konsekvenser syftar till individens uppfattning om andras godkännande av ett visst beteende. Attityder är komplexa och påverkas av allt från den personliga avsikten till beteendets konsekvenser samt andra personers uppfattningar kring detta. Då det gäller attityders funktion är den vanligaste förklaringen att de gör det möjligt för individer att anpassa sig till sin miljö. Attityder kan även hjälpa individer att göra bedömningar för att nå mål, avgöra konsekvenser eller förmedla förhållningssätt till andra individer (Augustsson, 2005).

Detta sätt att se på attityder på ett individuellt plan ligger nära psykologin medan ett annat mer sociologiskt perspektiv presenteras av Augoustinos och Walker (i Augustsson, 2005). De menar att attityder är värderingar och kategoriseringar och att de framför allt är kommunikativa. Attityder förmedlar information mellan människor och är sociala till sin natur. Attityder är en del av den sociala diskursen som består av individens samlade mening om ett socialt fenomen. De överför information mellan samhälle och individ och har en förklarade roll i att orientera individen i den sociala världen. Enligt det mer sociologiska perspektivet är attityder en del av individen men samtidigt en del av samspelet med det omgivande samhället (Augoustinos och Walker i Augustsson, 2005).

Attityder tillägnas genom inläring eftersom föremålen för dem är socialt konstruerade. Balansteorin som beskriver intraindividella processer förutsäger att individer har en tendens att uppfatta att personer som hon tycker om delar hennes åsikter och även att individer tilltalas av personer som har liknande attityder och värderingar som hon själv har. Attityder är ett sätt att ge uttryck för gruppstillhörighet och även identitet. Attitydförändringar kan ses som ett resultat av en strävan efter att uppnå en balans med sin sociala omgivning. Förändringen kan ge sig uttryck genom att individen anpassar sig efter omgivningens attityder men det kan även innebära att individen söker sig till en

miljö med attityder som överensstämmer med hennes egna (Helkama/Myllyniemi/Liebkind, 2004). Ett syfte med forskning kring attityder är att utveckla sätt att förändra attityder och handlingar (Winther Jörgensen/Phillips, 2000).

4.2 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen kan ses som en uppgörelse med vissa traditionella synsätt som till exempel realism, rationalism och positivism. Socialkonstruktivismen är ett kritiskt perspektiv som inte tar det direkta eller omedelbara för givet, utan försöker att avslöja vad som finns bakom det direkta. Vår upplevelse av omvärlden är socialt konstruerad och vårt vetande och vår kunskap är socialt konstruerade faktorer. Vår kunskap kommer bland annat från det språk vi tillägnat oss under vår uppväxt. Vår utveckling till tänkande individer bygger på att vi lärt oss ett språk som på förhand strukturerar verkligheten för oss. Språket är socialt konstruerat vilket gör att vår kunskap om verkligheten blir socialt konstruerad. Socialkonstruktivismen har en avslöjande och demaskerande funktion som påtalar att vi inte ska ta det vi uppfattar som naturligt för givet, utan utforska och ifrågasätta det (Wenneberg, 2000).

Vår kunskap är inte oberoende av de sociala sammanhang vi ingår i. Vår kunskap är förankrad i tid och rum och kan inte frigöras från dessa förutsättningar. Socialkonstruktivismen försöker att svara på hur den sociala kontexten påverkar kunskapen. Språket är en viktig faktor då vi får kunskap med hjälp av socialt konstruerade språkliga begrepp. En annan viktig utgångspunkt är att kunskapen påverkas av den rådande tidsandan (Wenneberg, 2000). De grundläggande idéerna om att människornas tänkande påverkas av deras sociala situation kommer från Karl Marx som skrev att den härskande klassens tankar blev förhärskande. Dagens socialkonstruktivism är en reaktion på Mertons vetenskapssociologi. Merton studerade hur sociala faktorer påverkar vetenskapens kognitiva aspekter. Han skiljde på vetenskapens form och innehåll och antog att de sociala faktorerna bara påverkar formen. Inom socialkonstruktivismen däremot menar man att sociala faktorer påverkar både vetenskapens form och innehåll. Inom socialkonstruktivismen vill man även flytta ner vetenskapen från den piedestal den satts på genom att göra upp med den idealbild som Mertonskolan och tidigare vetenskapsstudier utgår från (Wenneberg, 2000).

Socialkonstruktivismen har utvecklats i den postmoderna tidsandan. Den postmoderna filosofin har sin grund hos en grupp franska poststrukturalistiska filosofer som Derrida, Lyotard och Foucault. De syftade till att relativisera förnuftet i relation till makten men även till att göra upp med tron på det ideala och universella och istället tro på det lokala. Detta resonemang hänger ihop med den dekonstruerande tanke som ligger nära den postmoderna filosofin och socialkonstruktivismen. Socialkonstruktivismen som kritiskt perspektiv erbjuder sig att demaskera eller avslöja en illusion som ses som naturlig eller självklar och visa på de sociala processer som finns bakom. I relation till språket kritiserar socialkonstruktivismen föreställningen om språkets naturlighet (Wenneberg, 2000).

Burr (i Winther Jörgensen/Phillips, 2000) skriver att inom socialkonstruktivismen har man en kritisk inställning till självklar kunskap. Verkligheten är tillgänglig genom våra kategorier och vår världsbild är en produkt av våra sätt att kategorisera världen. Människan ses inom socialkonstruktivismen vara en historisk och kulturell varelse och vår syn på kunskap är alltid kulturellt och historiskt präglade. Vår världsbild och identitet är kulturellt specifik och kan förändras under tiden. Socialkonstruktivismen är

anti-essentialistisk och med det menas att människor inte har en essens, en äkta, stabil och autentisk kärna. Den sociala världen konstrueras socialt och diskursivt och dess karaktär är inte given på förhand. Kunskap skapas i social interaktion där man konstruerar gemensamma sanningar och kämpar om vad som är sant och falskt. Sättet man uppfattar världen på skapas och upprätthålls i sociala processer. Olika sociala världsbilder leder till olika sociala handlingar och konstruktioner av kunskap. Dessa socialt konstruerade sanningar får olika sociala konsekvenser (Burr i Winther Jörgensen/Phillips, 2000). Socialkonstruktivism är en bred teori som det ryms många teoretiska perspektiv inom, ett av dem är diskursanalys.

4.3 Diskursanalys som teori

Det finns många olika tolkningar och inriktningar av diskursanalys men de bygger alla på begreppet diskurs som är centralt hos Michel Foucault. Med en diskurs avses en regelstyrd framställning av utsagor, begrepp, teser och teorier som sammantagna utgör en serie av artikulerade föreställningar om någonting (Lindgren i Månsson, 2007). Diskurs är ett bestämt sätt att tolka världen eller delar av den (Winther Jörgensen/Phillips, 2000).

Sanningen är en diskursiv konstruktion och Foucault menar att olika kunskapsregimer anger vad som är sant och vad som är falskt. Foucaults syfte är att kartlägga strukturen i de olika kunskapsregimerna och dess regler som sätter gränser för vad som blir accepterat som meningsfullt (Foucault i Winther Jörgensen/Phillips, 2000). Diskurser är något förhållandevis regelbundet som sätter gränser för vad det är som ger mening. Makt är ett viktigt begrepp för Foucault och han menar att makten är lika lite som diskursen något som tillhör bestämda aktörer utan är spridd över olika sociala praktiker (Winther Jörgensen/Phillips, 2000). Ett annat sätt är att beskriva diskurs som ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper och pekar ut vilka som har rätt att uttala sig med auktoritet. Diskurser är dynamiska då regelsystemen förändras. Det finns en tydlig maktaspekt i diskursbegreppet. När diskurser skapas blir människor kontrollerade vilket innebär möjligheter för en del och begränsningar för andra. Foucault menar att makt finns i alla sociala relationer (Bergström/Boréus, 2005).

Widerberg (2002) definierar diskurs som ett slags metasamtal som omfattar strukturerade övertygelser och kunskapsformer som alla i ett samhälle förhåller sig till. Hon menar vidare att genom diskurser positionerar man sig och ger en bild av sig själv i relation till någon eller något. Diskurserna kan överlappa men även stå i motsättning till varandra. Genom en diskursanalys kan vi säga något om vilka diskurser som de intervjuade försöker leva efter och även vilka diskurser som är dominerande i vårt samhälle. Diskursanalys fokuserar på människors samspel, hur de uppfattar och skapar mening åt samspelet och hur de genom språket också styr det. Det ligger ett dialogiskt perspektiv i grunden för diskursanalysen, ett antagande om att vi genom språket gör världen begriplig samtidigt som vi skapar den. Uppfattningar och argument växer fram i dialog, där vi förklarar, motiverar och rättfärdigar våra handlingar och åsikter (Abrahamson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005). Genom en diskursanalys ser man inte språket som en avbild av verkligheten utan snarare som ett sätt att forma den. Språket sätter gränser för vårt sätt att tänka och handla och kan relateras till olika maktordningar. Språket formas i en social kontext och att använda språk är en social handling (Bergström/Boréus, 2005).

Diskursanalysen berör frågor om verklighetsskapande och vilka kulturella antaganden som ligger till grund för konstruktioner av verkligheten. Diskurserna avgör gränserna för vad som är socialt och kulturellt accepterat och vad som inte är möjligt att säga i ett visst sammanhang. I en diskursanalys är det även väsentligt vem som får tala, vilken talordning som råder i den aktuella diskursen. Detta kan visa sig till exempel genom ett ifrågasättande av uppgiftslämnarens trovärdighet. Diskurserna konkurrerar om hegemoni genom en diskursiv kamp där olika sätt att tala om världen kämpar mot varandra. Med diskurser skapas mening och sammanhang och diskursanalys kan ses som en konst att se det för-givet-tagna. I diskursanalysen undersöker forskaren hur verkligheten skapas istället för hur verkligheten är. Inom mycket socialkonstruktivistisk forskning fokuseras det på att fenomenet man studerar är konstruerat men i en diskursanalys undersöks det snarare hur det är konstruerat (Börjesson, 2003).

4.3.1 Diskurspsykologi

Diskurspsykologi är en av de olika inriktningarna av diskursanalys och utvecklades inom socialpsykologin som kritik mot kognitivismen. Kritiken ligger mycket i att man inom diskurspsykologin ser människans sätt att förstå och kategorisera världen som historisk och socialt specifik istället för universell. Inom diskurspsykologin ser man mentala processer som skapade genom social och diskursiv praktik istället för som inom psykoanalys och kognitiv psykologi där de uppfattas som inre processer. Kontexter där språkbruket utvecklas är i fokus inom denna inriktning. Om en person motsäger sig själv och uppfattas som inkonsistent, beror detta på individen och den sociala situationen. Konsistens och inkonsistens är variabla tillstånd och diskurspsykologin intresserar sig för hur de används som retoriska strategier (Winther Jørgensen/Phillips, 2000). I grupsituationer förändras människors kognitiva processer och genom att kategorisera sig själv som medlem av en grupp uttrycker de en social identitet. Individens självuppfattning grundar sig i gruppens gemensamma idéer och individen ska trivas med gruppen för att trivas med sig själv (Winther Jørgensen/Phillips, 2000).

Diskurspsykologin bygger på det interaktionistiska antagandet att människor inte bara är bärare av diskurser utan använder dem aktivt som resurser. Diskurserna skapar en värld som ser sann eller verklig ut för individen. Identiteter ses som något diskursivt och att tala är detsamma som att konstruera en identitet. Människors identitet konstrueras genom positionering inom diskurser. Men diskurspsykologer ser att människor har flera flexibla identiteter och de uppfattas som produkter av olika diskurser. Man väljer en version av sig själv att framställa av de många olika möjliga versionerna. Detta gör att man kan skapa kollektiva identiteter som grundar sig i en föreställning av en gemensam identitet. Dessa föreställningar förändras hela tiden och är inte konstanta vilket innebär att gemenskaper upplöses och även att det skapas nya. Människor är inte heller konsistenta i sitt tal utan det varierar då de bygger på olika diskurser i olika kontexter (Winther Jørgensen/Phillips, 2000).

4.3.2 Diskursordning

Fairclough tillhör den kritiska diskursanalytiska inriktningen och han pratar om diskurs som social praktik och menar med detta hur diskursen relateras till ideologi och makt. Social praktik ingår i en större struktur som han kallar för diskursordning (Bergström/Boréus, 2005). Diskursordning är en komplex och motsägelsefull konfiguration av diskurser inom samma sociala område eller institution. Diskurserna konkurrerar om att ge innehåll åt var och en på sitt sätt. En bestämd diskursordning kan vara knuten till en bestämd institution men den behöver inte vara det utan kan fungera

över institutionsgränserna. En analys av diskursordningen är ändamålsenlig då den kan kartlägga relationen mellan diskurserna inom ett område. Detta för att kunna förstå varför individer i konkreta situationer bygger på en diskurs istället för en annan (Winther Jørgensen/Phillips, 2000).

5. METOD

Jag har valt att göra en kvalitativ studie då jag anser att jag genom en kvalitativ metod på bästa sätt kommer att kunna besvara min frågeställning. Kvalitativ forskning har ansatsen att förstå och att nå kunskap om individens subjektiva upplevelser utifrån individens egna ord, uttryck och meningsbeskrivningar. En idealisk kvalitativ målsättning är att se världen med den andres ögon. Med hjälp av en kvalitativ strategi är det möjligt att i detalj beskriva och analysera texter eller forskningsintervjuer. Inom kvalitativ forskning reduceras inte individer till enstaka variabler utan studeras ofta ur ett helhetsperspektiv i sin naturliga kontext. Det innebär inte att forskaren studerar ett fenomen ur alla möjliga perspektiv utan avgränsar sin studie genom att till exempel fokusera på vissa teman (Larsson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005).

Den kvalitativa forskningsintervjun är en känslig och kraftfull metod som fångar erfarenheter och betydelser ur den intervjuades vardagsvärld. Genom en intervju kan personen i fråga förmedla en bild av sin verklighet med egna ord (Kvale, 1997). Jag har valt att använda mig av ett postmodernt synsätt vilket innebär att forskaren fokuserar på den sociala konstruktionen av verkligheten som framkommer i intervjun. I ett postmodernt perspektiv betonas kunskapens språkliga, kontextuella och relationella karaktär (Larsson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005).

Jag valde tidigt i processen att jag skulle använda mig av diskursanalys i min studie vilket har påverkat min fortsatta forskningsprocess. Detta innebär att jag har använt mig av en deduktivt inspirerad kvalitativ metod och mitt teoretiska val har styrt min frågeställning, min intervjuguide, mina fokusgruppsintervjuer och bearbetningen av materialet. Mitt forskningsfokus har påverkats av vad som enligt mitt teoretiska perspektiv anses relevant (Larsson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005).

5.1 Tillvägagångssätt och urval

Jag påbörjade min kvalitativa forskningsprocess med att undersöka och bekanta mig med litteratur inom mitt aktuella forskningsområde. För att finna relevant litteratur har jag använt mig av olika databaser, bibliotekskataloger och tips från kunniga personer inom detta område. Genom min litteraturgenomgång har jag skaffat mig mer kunskap om området och vilka teoretiska perspektiv och antaganden som används i diskussionen. Detta blev en del av min förkunskap inför mötet med empirin och påverkade mig i den processen (Larsson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005). Popper menar att alla observationer är teoriimpregnerade och menar med det att man alltid har en teori eller förförståelse (förväntningshorisont) som man väger observationen eller empirin mot (Gilje/Grimen, 1995).

I min litteratursökning har jag i första hand använt mig av databaserna Gunda, Libris och GUPEA där jag har använt sökorden: ungdom*, attityd*, polis* rättsväsende*, diskriminering och diskursanalys i olika kombinationer. Jag har sökt efter internationella studier i Social Services Abstracts (CSA) med hjälp av sökorden: youth, attitude och police. Jag har även sökt relevant litteratur hos Brottsförebyggande rådet, Ungdomsstyrelsen, Statens Offentliga Utredningar och Skolverket. Utöver detta har jag letat efter artiklar i Göteborgs Postens mediearkiv. Mitt syfte och min frågeställning ger möjlighet till att söka kunskap ur ett brett spektra av ämnen och discipliner.

Rekryteringen till fokusgrupper är en viktig aspekt i forskningsprocessen då ingen diskussionsledare kan få igång en diskussion i en grupp där deltagarna saknar kunskaper eller erfarenheter av forskningsområdet. Jag började med att använda mig av teoretiskt motiverat urval vilket innebär att deltagarna väljs utifrån studiens mål istället för till exempel ett slumpmässigt urval. Teoretiskt motiverat urval passar bra då jag använder mig av fokusgrupp som metod och diskussionen i gruppen är väsentlig. Det är viktigt att gruppens sammansättning är sådan att deltagarna känner sig trygga och vågar framföra sina åsikter. Gruppen bör vara homogen då det gäller deltagarnas bakgrund men inte i deras attityder, erfarenheter och uppfattningar. Det kan då finnas risk att diskussionen i gruppen blir förutsägbar eller i värsta fall att det inte blir någon diskussion alls (Tursunovic, 2002).

Jag har valt ut deltagarna till mina fokusgrupper med hjälp av personalen på en fritidsgård i Hammarkullen där jag har genomfört mina intervjuer. Eftersom jag jobbar på fritidsgården hade jag själv också en uppfattning om vilka ungdomar som skulle tycka att det var roligt att diskutera dessa frågor. Efter diskussion med personal tillfrågade jag de tilltänkta ungdomarna när jag träffade dem i den öppna verksamheten på fritidsgården då jag inte jobbade. Det var en del av de ungdomarna jag tillfrågade som tackade nej vilket resulterade i att grupperna blev lite annorlunda än vad jag tänkt från början. De som tackade ja var mycket måna om vilka andra som skulle ingå i gruppen och jag såg till att de alla kände varandra sen innan och ville ingå i en grupp tillsammans. Jag hade ambitionen att ha ganska stora grupper med max 8 deltagare. Det visade sig dock vara svårt att få tag i så många och dessutom hitta en tid som passade. Jag bestämde mig för att jag ville genomföra två fokusgruppsintervjuer, en med tjejer och en med killar. Jag valde att använda mig av enkönade grupper mycket beroende av att ungdomarna i stor utsträckning umgås i enkönade grupper.

5.1.1 Ungdomarna

Jag har använt mig av en kort enkät (se bilaga 2) för att få bakgrundskunskap om de ungdomar jag intervjuat. Jag bad killarna att fylla i enkäten när fokusgruppintervjun var slut och tjejerna fyllde i den då det blev ett kort avbrott i intervjun då en av deltagarna lämnade rummet en stund. Tjejen som lämnade rummet fyllde i enkäten när hon kom tillbaka. Jag intervjuade fyra stycken killar mellan 16 - 18 år och tre tjejer 16 - 17 år. De flesta av ungdomarna i mina fokusgrupper är inte födda i Sverige och alla ungdomarna uppger att de har ursprung från andra länder än Sverige. De har ursprung från bland annat Kurdistan, Bosnien, F.d. Jugoslavien, Polen och Finland. De bor alla i lägenheter i närheten av Hammarkulletorget utom en ungdom som tidigare bott i Hammarkullen men som nu bor i centrala Göteborg. Två av ungdomarna uppger att deras föräldrar arbetar och de andra har skrivit att deras föräldrar studerar, har socialbidrag, är hemma eller att de inte vet vad deras sysselsättning är.

5.2 Fokusgrupper

Jag har valt att använda mig av fokusgrupper för att jag genom denna metod får fram hur en grupp tillsammans, med liten påverkan av intervjuaren, resonerar kring ett fenomen. Fokusgrupper är en lämplig metod då jag vill studera kulturellt förankrade föreställningar och attityder. Ett starkt argument för mig att välja fokusgruppintervjuer istället för individuella intervjuer är att i individuella intervjuer blir min roll som intervjuare mer påtaglig och min påverkan blir större. I fokusgruppen konstruerar istället deltagarna mening och sammanhang i interaktion med varandra. Jag är medveten om att jag kommer att ha en viss påverkan på gruppen då det är jag som presenterar det

som ska diskuteras men min påverkan blir mindre än om jag hade valt individuella intervjuer (Billinger, i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005).

Fokusgruppmetoden är en form av gruppdiskussion där deltagarna diskuterar ett givet ämne. Deltagarna i fokusgruppen delger genom interaktion med varandra olika perspektiv på det aktuella ämnet som inte skulle komma fram på något annat sätt. Deltagarna ger sin kollektiva bild av ämnet och fokus ligger på det kulturella istället för det individuella. Grundtanken bakom denna metod är att individen inte väljer sina värderingar och åsikter enskilt utan ansluter sig till olika sociala gruppers hållning i olika frågor (Billinger, i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005). Forskaren lär av deltagarnas diskussion under en kommunikations- och forskningsprocess i tre steg. Det första steget är att forskaren bestämmer vad han/hon vill veta från deltagarna, det andra är att gruppen utvecklar en kreativ konversion kring forskningsfrågorna och i det sista steget sammanfattar forskaren vad han/hon lärt sig av deltagarna (Tursunovic, 2002).

En fördel med fokusgrupper är att det är lättare att få spontana reaktioner och svar från deltagarna. Deltagarna brukar uppvisa mer engagemang i interaktionen med andra deltagare än i samtal med bara en intervjuare (Tursunovic, 2002). Morgan och Krueger skriver (i Tursunovic, 2002) att fokusgrupper ska användas då det råder påtagliga maktskillnader mellan deltagarna och beslutsfattarna. Fokusgrupper kan hjälpa till att ge förståelse för hur de som inte är i maktposition, ungdomar i mitt fall, ser på vissa frågor. En potentiell risk med att använda sig av fokusgrupper är att enskilda åsikter kan bli censurerade och inte uttalas om de skiljer sig från gruppens. Det finns även en risk att personer uttrycker en attityd i en gruppsituation som de kanske inte skulle stå för i en annan situation.

5.2.1 Utformning av intervjuguide

Bra frågor är grunden och hjärtat i en fokusgruppundersökning och bör vara tydliga, korta och anpassade till deltagarna (Tursunovic, 2002). Jag har valt att använda mig av vinjetter för att få igång diskussionen och sedan fortsätta med mina frågor. Det jag kallar vinjetter är situationer som jag beskriver och sen ber deltagarna att sätta sig in i. Jag ser fördelar med att använda mig av vinjetter tidigt i diskussionen då ungdomarna kan ta upp intressanta aspekter som mina frågor inte täcker och jag får då en möjlighet till ytterligare perspektiv. Jag tror att jag genom att presentera en situation som de får ta ställning till når en diskussion där ungdomarnas attityder kan visas på ett tydligt sätt. Vinjetten bygger inte heller på att ungdomarna behöver ha egna erfarenheter av kontakt med polis eller rättsväsende. Min intervjuguide utgår från min frågeställning och jag har strävat efter att frågorna ska vara enkla, tydliga och inte för många. Jag har valt att fokusera de flesta frågorna kring ungdomarnas erfarenheter av polis och rättsväsende istället för direkta frågor kring attityder då det finns risk att de då presenterar det som de förväntas säga eller vad som anses korrekt. (Billinger, i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005). Jag utvecklade mina frågor efter tre teman: polisens legitimitet, attityder till polisen och polisens funktion i samhället. Jag har med mina frågor försökt att skapa en bra förutsättning för en god och öppen diskussion. Innan genomförandet av fokusgruppintervjuerna diskuterade jag min frågeguide med min handledare för att få synpunkter för att kunna göra intervjuguiden så bra som möjligt. För intervjuguide se bilaga 1.

5.2.2 Genomförande av fokusgruppintervjuer

Jag har använt mig av en semi-strukturerad fokusgruppsintervju. Det är ett mellanläge mellan strukturerad och ostrukturerad fokusgruppsintervju som innebär att min intervjuguide har styrt diskussionen men jag har även lyssnat till vad ungdomarna i fokusgruppen själva tycker är viktiga aspekter av det diskuterade ämnet. Abrahamson skriver (i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005) att användningen av stimulusmaterial i fokusgrupper är ett sätt att minska moderatorns påverkan på diskussionen, vilket jag ser som ytterligare en fördel.

Jag startade fokusgruppintervjuerna genom att presentera mig själv och min studie och hur jag kommer att hantera och använda materialet. Jag har i min roll som intervjuare eller snarare moderator lett samtalen åtminstone i inledningen men det har varit viktigt för mig att framhålla att jag inte är någon expert på ämnet utan att de är ungdomarna i fokusgruppen som har svaren. Min ambition har varit att försöka att inte styra diskussionerna allt för mycket utan att främja ungdomarnas diskussion. Det har varit svårt i vissa situationer, till exempel i min andra intervju då deltagarna inte var så diskussionssugna. I den intervjun tog jag mer plats och styrde betydligt mer än vad jag gjorde i den första. Jag har spelat in fokusgruppsintervjuerna med hjälp av en diktafon, vilket jag fick tillåtelse av ungdomarna att göra. Jag gjorde även anteckningar under intervjuerna för att lättare kunna bearbeta materialet (Billinger, i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005).

Efter att en kille fallit bort genomförde jag den första intervjun med fyra stycken killar på fritidsgården innan verksamheten öppnade för kvällen. Jag bjöd på lite fika för att få en mysigare stämning. Jag spelade in diskussionen med hjälp av en diktafon och när jag skulle skriva ut diskussionen var jag glad att det bara var fyra personer för att det var tillräckligt svårt att höra vem som sa vad ändå. Efter detta bestämde jag mig för att en grupp på fyra personer var lagom för att uppnå mitt syfte med fokusgruppsintervjun och för att göra bearbetningen av materialet överkomligt. Jag bokade in nästa fokusgruppsintervju med fyra tjejer varav två inte dök upp. En av tjejerna som kom hade med sig en vän som ville vara med så jag genomförde intervjun med de tre tjejerna som var där. Det blev inte riktigt som jag hade tänkt mig. Jag tror att det krävs flexibilitet då man ska göra intervjuer med ungdomar.

5.2.3 Bearbetning av materialet

Jag har så fort som möjligt efter genomförd intervju transkriberat hela intervjuerna. Jag har valt att skriva ut intervjuerna i stort sett ordagrant. De förändringar jag gjort i det material jag presenterar i uppsatsen är att jag i vissa fall har utelämnat utfyllnadsord som "typ", "liksom", "alltså" och upprepningar. Det kan vara lite klurigt att redogöra för talspråk i skrift så jag har försökt att behålla en del uttryck som gör språket lite mer målade medan jag tagit bort sådant som gör innehållet mindre tydlig. Det jag har utelämnat eller ändrat har inte påverkat innebörden i det som sagts utan syftet har varit att citaten ska vara lättare att läsa och förstå och att jag inte vill lämna ut någon av deltagarna på grund av deras språk.

Jag har läst och lyssnat på intervjuerna flera gånger och jag började mitt arbete med att försöka hitta teman i materialet. Jag har placerat delar av intervjuerna i olika kategorier. I denna process har jag hela tiden återgått till de utskrivna intervjuerna för att se om jag kan se något nytt utifrån de teman som växte fram.

5.3 Diskursanalys som analysmetod

Jag har valt att analysera mitt insamlade material med hjälp av diskursanalys för att jag tycker att det är mycket intressant att använda mig av ett strukturellt perspektiv när det gäller detta ämnesområde. En diskurs kan ses som ett analytiskt begrepp som man som forskare lägger över verkligheten för att skapa en ram för sin studie. Detta gör att man kan avgränsa diskurser utifrån studiens syfte. Genom detta tankesätt då man ser avgränsningen av diskurser som en analytisk procedur uppfattar man diskurser som något som jag som forskare konstruerar snarare än någonting som redan finns avgränsat i verkligheten. Detta innebär inte att man kan kalla vad som helst för en diskurs utan man bör dokumentera och argumentera för att det är en rimlig avgränsning man gjort (Winther Jörgensen/Phillips, 2000).

”Diskursanalys kan ... ibland likna geologins platteteknik. Man föreställer sig ett lapptäcke av plattor/diskurser som gnider våldsamt mot varandra och framkallar jordskalv och vulkaner eller som ibland tyst glider över och under varandra” (Wetherell & Potter i Winther Jörgensen/Phillips, 2000, s. 105).

Diskursordningen är den gemensamma plattformen för olika diskurser och diskurserna är de mer otvetydiga betydelsemönstren inom diskursordningen. Med diskursordningen som ram undersöker jag hur människor strategiskt använder de olika diskurserna i konkret interaktion. Det grundläggande målet är att klarlägga hur omvärlden framställs och vilka sociala konsekvenser det får. Om man utgår från en diskursordning blir spelet mellan diskurserna i en given diskursordning viktig för analysen. Genom detta spel blir de sociala konsekvenserna som mest synliga. Om man inom samma område har fler än en diskurs som ger olika tolkningar av verkligheten kan man fundera över vilka konsekvenser det innebär att acceptera den ena tolkningen och inte den andra (Winther Jörgensen/Phillips, 2000).

Jag har i min diskursanalys undersökt vilka kulturella grundantaganden som framträder. De kan framträda i dialogen men även i det som förnekas eller inte sägs. Genom att berätta om någonting man varit med om berättar man även om sin inställning till det man berättar och om den kultur och det värderingssystem som händelsen är inbäddad i. En berättelse kan därför ses som någonting mer än en individuell skapelse, den är knuten till ett kulturellt, ideologiskt och historiskt sammanhang (Abrahamson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005). Det är viktigt att i en diskursanalys redogöra för vems kontexten är, motivera kontextvalet och diskutera följderna av dessa val för studien (Börjesson/Palmblad, 2007).

5.4 Kritik av metod

På grund av det mänskliga samspel som utgör en viktig del av en kvalitativ intervju har den kvalitativa intervjuens objektivitet blivit ifrågasatt. Men då det finns så många olika föreställningar kring objektivitet kan inte den kvalitativa forskningsintervjun på ett objektivt sätt ses som varken en objektiv eller subjektiv metod. Den kvalitativa forskningsintervjun som språklig och tolkande metod är inom samhällsvetenskapen en mer objektiv metod än naturvetenskapliga metoder som inte utformats för mänskliga objekt (Kvale, 1997).

Genom att använda mig av fokusgruppsintervjuer har jag fokuserat på attityder som visar sig i en gruppssituation. Det är mycket möjligt att andra attityder hade visat sig om jag också genomfört individuella intervjuer.

I och med mitt val av diskursanalys som metod har jag valt bort ett mer individuellt perspektiv. Det kan även finnas en risk att diskursanalyser får en abstrakt karaktär (Winther Jörgensen/Phillips, 2000). Diskursanalysen säger ingenting om människors faktiska handlande och gör inget anspråk på att presentera den absoluta sanningen om verkligheten, utan hur människor uppfattar och framställer verkligheten (Börjesson/Palmblad, 2007).

5.5 Etiska överväganden

Jag har i mitt arbete med uppsatsen utgått från Vetenskapsrådets forskningsetiska regler. Jag har informerat de som deltagit i intervjuer om studiens syfte och vilka villkor som gäller för deras deltagande samt att det är frivilligt att delta. Jag informerade lite kort när jag tillfrågade ungdomarna om de ville vara med i en fokusgrupp och sedan mer ingående innan jag påbörjade intervjun. Jag informerade även om hur uppsatsen kommer att hanteras och att den kommer att finnas tillgänglig på Internet. De ungdomar jag intervjuade var alla över 15 år vilket innebar att jag inte kände att det var nödvändigt att inhämta vårdnadshavares samtycke utan ungdomarnas samtycke var det jag koncentrerade mig på. Jag talade även om att deltagarna när som helst kunde avbryta intervjun om de så önskade.

Jag har behandlat och hanterat materialet med konfidentialitet för att ingen utomstående ska kunna veta vem som har sagt vad i fokusgruppintervjuerna. Jag är den enda som har lyssnat på inspelningarna och jag har aidentifierat ungdomarna i deras diskussioner. När jag transkriberade intervjuerna bestämde jag mig för att kalla dem för kille 1-4 och tjej 1-3 för att ingen skall kunna identifiera dem. Jag valde att inte ge dem andra namn då jag inte såg någon poäng i att lyfta fram deras etniska bakgrund genom att ge dem namn som speglade deras ursprung och inte heller ge dem namn som inte speglade deras ursprung. Jag bestämde mig för att göra dem så anonyma som möjligt. Jag har valt att skriva ut att jag i min studie rör mig i Hammarkullen då jag anser det viktigt för studiens karaktär att kontexten för dessa ungdomar blir tydlig. Ungdomarna har inte fått möjlighet att läsa transkriberingarna och min analys innan uppsatsen var klar då jag inte är ute efter "sanningen".

5.5.1 Min roll och påverkan på materialet

Eftersom jag arbetar på fritidsgården i Hammarkullen så känner de flesta ungdomarna som jag intervjuat mig sen tidigare. Detta kan ha påverkat intervjuerna på både positiva och negativa sätt. Då jag i mitt arbete upprätthåller regler och kan ses som en symbol för vuxenvärlden är det möjligt att ungdomarna i intervjusituationen hade en föreställning om vad jag var intresserad av att höra.

Jag tror att diskussionsklimatet kan ha varit bättre och mer avslappnat eftersom alla kände varandra. Kitzinger och Barbour (i Tursunovic, 2002) skriver att deltagarnas eventuella tidigare bekantskap med moderatören kan ha en inverkan på diskussionen och det kan vara en fördel om moderatören har kunskaper om målgruppens språk, villkor, gester och kulturella koder.

5.6 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet och reliabilitet är begrepp som har utvecklats inom den kvantitativa forskningen och de passar mindre bra i kvalitativ forskning. Syftet i kvalitativ forskning är inte att forskaren ska kunna vara utbytbar. Men den kvalitativa forskaren har samma krav på saklighet och tillförlitlighet och kan påvisa detta genom att fortlöpande

dokumentera och reflektera över sina tolkningar och val under arbetet med studien. Genom att noggrant redogöra för sitt tillvägagångssätt kan läsaren få en insyn och värdera forskningen (Widerberg, 2002). Då det gäller att avgöra en diskursanalys validitet är ett sätt att titta på sammanhanget. Det är väsentligt att analytiska påståenden kan ge diskursen ett sammanhang (Winther Jörgensen/Phillips, 2000).

Kvale (1997) skriver att verifiering inte tillhör något speciellt stadium av forskningsprocessen utan bör uppmärksammas under arbetets gång. Validitet definieras ofta med frågan om du mäter det du avser att mäta. I ett bredare perspektiv kan validitet ses som i vilken utsträckning en metod undersöker det den avser att undersöka. I denna bredare tolkning av begreppet kan kvalitativ forskning i princip leda till valid kunskap. Valideringen är beroende av ständigt kontrollerande, ifrågasättande och teoretiskt tolkande av upptäckterna.

Jag har i mitt arbete med denna uppsats avsett att undersöka ungdomars attityder till polis och rättsväsende. För att nå så hög validitet som möjligt har jag försökt att genomföra mina fokusgruppintervjuer under bästa möjliga förutsättningar. Kreuger (i Tursunovic, 2002) skriver att man kan öka tillförlitligheten i fokusgruppsintervjuer genom att genomföra intervjuerna i en lämplig miljö med adekvata deltagare, garantera anonymitet och använda sig av en bra frågeguide. Lilja (i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005) skriver att det är en förutsättning för reliabilitet att frågorna är tydligt formulerade. Jag har försökt att hålla mig till min intervjuguide under fokusgruppsintervjuerna och hålla mig borta från ledande frågor. Jag har ställt klarifierande frågor för att bekräfta att jag uppfattat deltagaren på det sätt hon/han avsåg.

Jag transkriberade intervjuerna så fort det var möjligt efter att de var genomförda för att kunna skriva ut och återge diskussionerna så tillförlitligt som möjligt. I min presentation av materialet har jag då det vart lämpligt använt mig av ganska långa utdrag ur fokusgruppsintervjuerna för att läsaren i största möjliga mån ska få en möjlighet att sätta sig in i diskussionen. Validitet i kvalitativ forskning beror på om läsaren kan skapa sig en tydlig bild av det som studeras genom de beskrivningar, kategoriseringar och analyser som presenteras (Larsson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005).

Möjligheten till att generalisera kvalitativa resultat är begränsad då man i kvalitativ forskning använder sig av relativt små och syftesbestämda urval. Man kan inom kvalitativ forskning tala om extrapolering som syftar till möjligheten att göra försiktiga uttalanden om resultaten kan vara tillämpliga på liknande situationer. Extrapoleringar är logiska, analytiska och problemfokuserade utsagor (Larsson i Larsson/Lilja/Mannheimer, 2005). Jag har inte för avsikt att resultatet i min studie ska vara generaliserbart då det är kontextbundet och det empiriska materialet inhämtats från ett litet urval av ungdomar. Fokus har varit att undersöka och förstå hur de ungdomar jag intervjuat konstruerar sin verklighet utifrån deras specifika situationer vilket gör materialet svårt att generalisera. Då det gäller extrapolering anser jag att de diskurser jag identifierat och använt mig av kan vara användbara i andra sammanhang eftersom de befinner sig på en strukturell nivå.

6. RESULTAT OCH ANALYS

Jag har utifrån mina fokusgruppintervjuer kunnat identifiera flera vad jag med utgångspunkt i min frågeställning anser är relevanta diskurser. Dessa diskurser aktualiseras i ungdomarnas tal och deras attityder till polis och rättsväsende. Dessa diskurser är inte den enda framställningen av verklighet utan min tolkning av densamma. Diskurserna glider i vissa fall in i varandra och jag ser även diskurser som till viss del konkurrerar. Ungdomarna intar olika positioner till attitydobjektet, polisen, och de väljer att framställa sig på olika sätt i relation till detta. Jag kopplar i min analys de diskurser jag identifierat till den tidigare forskning och teori jag presenterat i min studie.

I diskursordningen rör sig diskurser som innehåller både positiva och negativa attityder till polisen. Jag kan se två motsatta diskurser där en diskurs bygger på att ungdomarna litar på polisen och en på att de inte gör det. I diskursordningen finns det andra diskurser som hör ihop med dessa två diskurser men inte ingår i dem. Exempel på detta är diskurserna kring förortsungdomar, diskriminering och hämnd som har kopplingar till att ungdomarna inte litar på polisen. De ungdomar som litar på polisen ger i vissa diskussioner uttryck för en föreställning om den goda medborgaren som jag ser som en diskurs som i vissa fall överlappar med "lita-på-polisen" diskursen. Diskursen om den goda medborgaren är inte begränsad till endast föreställningar som berör polis och rättväsende utan även inställningen till andra samhällsinstitutioner. Då det kan vara svårt att helt separera diskurserna från varandra har jag valt att i vissa fall presentera dem i en löpande text där de integreras med varandra. Jag har valt att presentera diskurserna uppdelade under negativa och positiva attityder till polisen.

6.1 Polisen är inte att lita på

6.1.1 Föreställningar kring förortsungdomar och diskriminering

I dagens samhälle finns det en stereotyp föreställning kring ungdomar och främst unga killar från segregerade förortsområden som är kopplade till brottslighet och social marginalisering (Brune, 2004). Det är en föreställning som i hög grad påverkar ungdomar i Hammarkullen och som de på något sätt måste förhålla sig till. Ungdomarna är väl medvetna om vad denna diskurs innehåller och vad de i viss mån förväntas leva upp till. Denna föreställning kring förortsungdomar, främst förortskillar bygger till stor del på medias rapportering kring de boende i segregerade förorter vilket beskrivs i SOU 2005:69. Överdrifterna i nyhetsrapporteringen kring dessa förortsområden reproducerar bilden av förortsungdomarna som farliga och kriminella (SOU 2005:69). Föreställningar kring att personer med invandrarbakgrund är mer brottsbenägna än "svenskar" är enligt Pederson (i Sarnecki, 2006) väl etablerade i vårt samhälle. Dessa stereotypa föreställningar har förstärkts och legitimerats genom till exempel Brottsförebyggande rådets rapport som har gjort denna väl etablerade föreställning till en officiellt bekräftad stereotyp (Sarnecki, 2006).

Föreställningarna kring förortsungdomar är kopplade till en diskriminerings-diskurs som ungdomarna ger uttryck för i flera av diskussionerna. Kamali (SOU 2005:69) skriver att bilden av polisen som en direkt diskriminerande myndighet är dominerande i de intervjuer han genomfört med personer med invandrarbakgrund. Killarna resonerar nedan kring polisen.

Kille 3: De tänker att alla är samma...
Kille 1: så fort du bor i Hammarkullen.
Kille 3: Alla är likadana även om jag inte har gjort nåt så kommer dom och frågar om legitimation.
Intervjuare: Har ni varit med om det?
Kille 3: "Var har du varit?", fick jag.
Kille 1: Det var morgon och jag skulle gå upp till Angered med en kompis, sen gick vi till Angereds centrum och plötsligt kommer polisen. De tar honom från ingenstans, de säger "vad heter du", "var bor du" och sånt, han sa och de ba "ursäkta vi har tagit fel person".
Kille 2: Ja, men det är det som polisen brukar göra fel.
Kille 1: Ahh till exempel du har skämt ut mig framför hela folket och allt och du säger bara förlåt, du vet, det är fel.

Diskriminerings-diskursen kan ses som en exkluderande diskurs som bygger på ett vi och dom tänkande. Ungdomarna har en föreställning att polisen bemöter förortsungdomar på ett annat sätt än vad de gör med ungdomar från andra mer svenskdominerade stadsdelar. Ungdomarna upplever att polisen använder sig av så kallad "racial profiling" då de misstänker personer med invandrabakgrund för brott i större utsträckning än andra. Detta överensstämmer med de erfarenheter som beskrivs av deltagarna i SOU 2005:69. De uppfattar att personer med invandrabakgrund trakasseras av polisen genom att polisen stoppar dem utan anledning. Kille 1 och Kille 3 uttrycker nedan en föreställning om att polisen ser dem som potentiella brottslingar på grund av var de bor.

Kille 2: Det stod i tidningen om en polis i Hjällbo han ba "vi ber aldrig om ursäkt", de hade gjort en sak fel dom ville inte be om ursäkt för det. Alltså poliserna kommer till Hammarkullen, Hjällbo och så dom ändras.
Intervjuare: På vilket sätt?
Kille 2: Dom blir strängare och så du vet.
Intervjuare: Än vad de är i andra delar av stan?
Alla: Ja
Kille 2: Såna sorry att säga det, men såna svenne-ställen.
Kille 3: Säger man att man är från Hammarkullen...
Kille 1: Då är man du vet blatte.
Kille 2: Då säger de "legitimation tack".
Kille 1: Det är sant, du vet andra förorter det är mycket bättre där.
Kille 2: I Bergsjön?
Kille 1: Okej Bergsjön det är inte heller bra där men till exempel om du åker till [...] Mölndal eller någon annan, dom kollar på dig på nåt annat sätt förstår du? Så fort du bor i Hammarkullen om du är vanlig människa även om du inte gör något problem eller dom kollar snett på dig.

Killarna pratar ovan om diskriminering både utifrån område och etnicitet i form av stadsdelar med "svennar" och "blattar". Denna föreställning kring ett vi och dom är någonting som är tydligt inom diskriminerings-diskursen. Polisen blir en symbol för samhällets diskriminerande strukturer och även då ungdomarna själva uttrycker sig i termer som påvisar olikheter är det polisens syn som de bygger sina uttalanden på. Genom att tala om andra stadsdelar som "svenne-ställen" visar de på ett vi och dom tänkande men däremot när de använder sig av "blattar" syftar de på polisens

kategoriserade negativa inställning till de boende i Hammarkullen som de kopplar till etnicitet. Det är området som är i fokus och etnicitetsperspektivet är uttalat genom att det är starkt kopplat till området. Kille 1 lägger stor vikt vid att det är området som påverkar polisens inställning till ungdomarna då han menar att de ser på ett annat sätt på honom då han befinner sig i en annan stadsdel. Vår kunskap om verkligheten är socialt konstruerad och genom att använda sig av ett språk där ungdomarna delar upp människor i kategorier som "svennar" och "blattar" fokuserar de på olikheterna och tillskriver människor egenskaper utifrån detta. Ungdomarnas sociala kontext påverkar i hög grad deras verklighetsuppfattning.

Diskriminerings-diskursen och diskursen kring förortsungdomar bärs upp av många samhällsinstitutioner och framförallt av media, men genom att ungdomarna i vissa fall tar över denna retorik kring ett vi och dom reproduceras dessa föreställningar även inom den utsatta gruppen. Man kan se detta som att diskursen begränsar ungdomarnas talutrymme då språket sätter gränser för vårt sätt att tänka och strukturerar verkligheten. Genom att ge uttryck för upplevelsen av att vara diskriminerad ställer de sig mot föreställningen om polisen som upprätthållare av rättvisa, vilket vårt rättssamhälle i stort bygger på. Genom diskriminering minskar därmed polisens legitimitet och bredvid diskursen om polisen som lagens väktare kan jag se en konkurrerande inte-lita-på-polisen-diskurs. Denna diskurs är starkt kopplad till föreställningar kring förortsungdomar och diskriminering.

Intervjuare: Känner ni att polisen är lika till för alla personer i vårt samhälle, att de tar alla på samma allvar?

Kille 2: Nej de tar, om jag ska vara ärlig de tar svenskarna på mer allvar. Jag menar allvar. De tar, var finns det svenskar, svenskt ställe?

Kille 1: Majorna

Kille 2: Majorna, de tar såna ställen på mer allvar än Hammarkullen. Som jag sa förut de kommer hit de förändras. Fritidsledare X sa det själv det kom en polis hit till fritidsgården och sa "vad är det här för apställe" eller nåt sånt, "zoo". De hade anmält honom och han fick kicken för det snuten.

Intervjuare: Fick han det?

Kille 2: Ja, han fick kicken för det han sa.

Intervjuare: Det är bra. Du menar att det finns rasism inom polisen?

Kille 2: Ja det är klart det finns rasister.

Kille 2 refererar här till en incident som utspelat sig på fritidsgården då en polis gjort ett rasistiskt uttalande. Han framställer denna situation som ett belägg på att det finns rasister inom polisen och han upplever att fritidsledaren bekräftar detta genom denna historia som han delat med honom. Historier som denna kan ses som ett sätt för ungdomarna att konstruera gemensamma sanningar om deras verklighet.

Diskussionen nedan har föregåtts av diskussionen om diskriminering i vilken Kille 4 har varit relativt passiv. Han kommer här med ett inlägg som gör att diskussionen tar en ny riktning:

Kille 3: Om man går till arbetsförmedlingen där man kan få jobb även de kollar först att de har sitt folk framför sig sen de säger till dig: "vänta en vecka, vänta en vecka".

Kille 4: Vems fel ä det?

Kille 2: Blattarna

Kille 4: Det är vårt fel på grund av vad? Ett, vi studerar inte i skolan när vi är unga, två det andra är att vi skiter i allting. Om man ska jämföra med ett annat land, vi har det bäst här i Sverige.

Kille 1: Ja, det är sant.

Kille 4: Vi får mat här, vi går i skolan här, vi har skolbänkar, vi sitter på stolar men i andra länder får de sitta på golvet och läsa och skriva.

Kille 1: Det är sant.

Kille 4: Dom får ingen mat och sånt vi har en viss tid och kommer vi för sent lite kan vi be om ursäkt men för länge sen dom slog en man fick stryk man fick kanske inte...

Kille 2: [...]

Kille 4: Förstår du? Det är det som är problemet. Men vi här vi har det bäst. Jag förstår inte varför folk inte satsar på det, dom skiter i det bara det är därför det är vårt fel. Vi som typ inte gör det från början, som inte läser och pluggar från början, för alla kan få jobb, alla.

Kille 2: Det han vill komma till är att du ska va nöjd att bor här.

Kille 1: Det stämmer, många jag känner har också lagt ner med skolan och så. Okej lägga ner ett år men inte hela, och sen när de bli äldre kommer de tänka varför har jag gjort det. Jag hade det, du kan aldrig spola tillbaka tiden.

Kille 4: Jo men Kille 1 lyssna här, det fel att typ folk som går i nian och vill typ inte studera längre de tänker bara...

Kille 1: Jobba.

Kille 4: Dom tänker bara i viss kort tid de säger jag kan jobba hos min kusin, svart jobb, de jobbar ett år och hans kusin vill kanske sälja företaget och det andra företaget vill inte ha honom och då han förlorar allt på det förstår du? Därför ska man inte tänka en viss tid man ska tänka långt, långt, långt.

Kille 1: Långt fram, framtiden ska man tänka på.

I denna diskussion tar Kille 4 avstånd från "blattarna" genom att inta en position där han ställer sig till majoritetssamhällets syn på förorten och dess invånare. Han vill visa på en distans mellan honom och de personer med invandrarbakgrund som han uttrycker inte uppskattar hur bra de har det i Sverige. Detta kan ses som ett sätt att positionera sig mot diskriminerings-diskursen. Kille 4 tar avstånd från den maktlösa och utsatta positionen som diskriminerad förortskille genom att se sig själv som en del av majoritetssamhället då han inte själv identifierar sig som "blatte". Detta kan ses som ett resultat av den fördomsfulla bild av invandrare som förmedlas genom till exempel media (Brune, 2004). Istället för att se den bilden som diskriminerande och kämpa emot den accepteras och internaliseras den föreställningen om "invandrare" och genom att inte identifiera sig med den föreställningen väljer Kille 4 att ta avstånd från "blattarna". Han vill visa att han inte är en av dem vilket av Skeggs (i Hammarén, 2008) förklaras med begreppet disidentifikation. Genom disidentifikation distanserar han sig från en position som underordnad och utsatt. Samtidigt talar han i termer av "vi" och att det är "vårt fel" vilket visar han till viss del räknar in sig själv i den kategorin. Det kan också ses som om han pratar om sig själv utifrån hur andra skulle kunna kategorisera honom som en del av "blattarna".

Kille 3 talar om att de på arbetsförmedlingen sätter "sitt folk" i första hand vilket visar på att han inte ser sig som inkluderad i majoritetssamhället utan ger uttryck för ett vi och dom tänkande. Han framställer genom detta sig själv i en exkluderad diskriminerad diskurs.

Tankar kring diskriminering framhölls även under fokusgruppsintervjun med tjejerna:

Tjej 2: Men det finns poliser som är rasister också.

Tjej 3: Jag tror att det beror på hur man behandlar dem också. Det är typ alla, behandlar man en person på ett sätt så får man det tillbaka.

Intervjuare: Tänker du på något speciellt när du säger att de är rasister.

Tjej 2: Nej men jag har hört att det finns poliser som är rasister och när de typ träffar på en invandrare så är de typ, de slår den och sånt.

Tjej 2 talar även hon utifrån en diskriminerings-diskurs där polisen ses som rasistiska. Tjejen pratar om att hon har hört att de är rasistiska, vilket visar på att attityden bygger på abstrakta erfarenheter, till skillnad från killarna som pratar om konkreta erfarenheter och uppger sig vara direkt och personligen utsatta för diskriminering. Tjej 3 däremot intar inte en sådan position utan resonerar snarare utifrån en föreställning om att polisen är som alla människor och uttrycker ett avståndstagande till diskriminerings-diskursen.

Intervjuare: Men vad tror ni är den generella uppfattningen om polisen hos ungdomarna i Hammarkullen, de som hänger här på fritidsgården och de ni känner. Tycker man om polisen eller är man rädd för dem eller...

Kille 2: Förut gjorde dom det, som Polis X till exempel du vet vem Polis X är?

Intervjuare: Mmm

Kille 2: Alla gillade honom, du vet, och sen när några blev tagna i Hammarkullen på grund av misshandel, bråk och sånt där, så satt dom inne så kom dom ut då berättade dom hur Polis X egentligen är.

Kille 1: [...]

Kille 2: Och han sa att han fuckar dig när det gäller nåt bråk och så, att han är inte på din sida han vill bara sätta in dig så nu i Hammarkullen alla hatar Polis X och andra poliser för dom vet ...

Här pratar kille 2 om en förändring i attityd till polisen i området. Denna förändring från att ha en positiv bild av polisen till att få en negativ bild förklaras med att en polisman som han upplevde var på hans sida visade sig inte vara det. Han ger uttryck för en besvikelse som enligt honom fått honom, och vad han menar många med honom, att hata polisen. Kille 2 ger uttryck för att polisen inte är att lita på och lägger ingen vikt i sin historia vid att killarna som berättat hur Polis X verkligen är, blev tagna för att de brutit mot lagen. Han använder denna historia för att visa på att han har goda skäl till att inte lita på polisen. Han framställer ungdomarna i Hammarkullen som ett enat kollektiv som blivit svikna. Han använder en polis och en situation till att generalisera och stärka sin position som negativt inställd till polisen. Attitydförändringar kan ses som ett sätt att sträva efter en balans med sin sociala omgivning och här kan man se hur Kille 2 och flera med honom förändrat sin attityd till polisen för att den ska överensstämma med andras (Helkama/Myllyniemi/Liebkind, 2004). Detta blir tydligt genom att Kille 2 uttrycker att "alla" hatar polisen nu.

Kille 1 beskriver nedan en situation då han kom i kontakt med polisen och hur han uppfattade deras bemötande och arbete.

Kille 1: Jag har ringt polisen en gång

Kille 2: [...]

Kille 1: Det var en kväll, jag kom hem typ vid tolvtiden. Sen satt jag i köket så plötsligt ser jag två främmande personer som har på sig mössor och jag vet inte vad. Jag kollar vem är det, jag frågar min mamma och sen mamma säger jag vet inte. Sen efter det, typ efter en halvtimme blir en grannes bil rånad.

Intervjuare: Mmm

Kille 1: Och jag ringer polisen och "ursäkta, så och så hände" de säger "vad heter du", "hur mår du och så", jag säger vad är det med er?

Kille 2: Eller hur!

Kille 1: Jag bara ska ni komma eller inte? Dom bara, "vi kommer". Sen springer vi ut och vi säger till tjuvarna att stanna du vet. De springer inte eller nåt de bara går. Jag säger gå inte efter dem tänk de kanske har på sig en pistol eller nåt vem vet? Polisen kommer efter en halvtimme, tjugo minuter och tjuvarna är jag vet inte var, polisen skriver bara upp och går.

Kille 1 berättar här hur han har agerat som en god samhällsmedborgare bör, han har sett ett brott och ringer till polisen. Han framställer sig själv som den gode medborgaren och ger uttryck för rättssystemets legitimitet. Däremot har han svårt att behålla den positionen då han upplever att han blir bemött av polisen på ett ifrågasättande sätt. Han upplever inte att han blir tagen på allvar av polisen vilket gör att han i slutet av berättelsen beskriver polisen som ointresserade av att gripa tjuvarna. Denna historia har likheter med vad som uttrycks i SOU 2005:69, att det upplevs att polisen nonchalerar brott och anmälningar i segregerade områden. Genom att polisen ifrågasätter Kille 1s trovärdighet ger de uttryck för vilken talordning som råder, hur maktsituationen ser ut.

Kille 2 berättar nedan om en situation där han träffade polisen då han var på väg hem efter ett disco i stan:

Kille 2: En gång när jag kom från disco, det hade vart bråk där. Mina kompisar hade bråkat men jag var inte inblandad i bråket. Så farsan ringde han ba "kom hem nu, jalla det är sent nu" så jag skyndade mig till båten, det var på Bananpiren. Jag skyndade mig över så hade jag en mask så (över munnen) för det var kallt ute och jag skulle springa till spårvagnen. Så jag tog på mig den, exakt jag sprang fem meter så kom polisen och tog mig. Och dom överdrev dom tog mig i armen, det finns en sån känslig grej här (pekar på armen), så tryckte de skit-mycket och "nu följer du med här". Och jag ba "okej men släpp armen" och så släppte de dom ba "var har du vart?" "Jag va på disco", "hur gammal är du?" Jag ba "14". "Vet du det är för 15åringar?" Jag vet men jag gick ändå så dit. Dom ba "okej" dom ba "är du nittietta?" Ja, jag är nittietta. Så han ba "har det vart nåt bråk eller sånt"? Jag ba "nej jag har inte vart med om nåt bråk", dom ba "vad är ditt sista personnummer?" Jag kan den inte, jag kunde den inte, jag kan den fortfarande inte, så en av dom kom fram till mig ba "driver du med oss"? Jag bara "nej vadå jag talar

sanning”. Vissa stunder de överdriver du vet, de spelar tuffa o sånt dära så det är bara att kaxa sig tillbaka mot dom och låta dem göra vad de vill.

Intervjuare: Men de släppte dig sen? Eller?

Kille 2: Ja de vill ta med mig till polisstationen men jag ville inte.

Här framställer sig kille 2 som helt oskyldig mot polisens överdrivna insatser. Han talar utifrån diskriminerings-diskursen då han känner sig orättvist behandlad av polisen. Han lägger en viss vikt vid att den ”mask” han tar på sig påverkar polisen till att ta kontakt med honom. Han beskriver deras överdrivna agerande genom att de tar honom hårt i armen och att de är kaxiga mot honom. Han kombinerar i slutet av berättelsen upplevelsen som diskriminerad och orättvist behandlad med att genom att vara kaxig tillbaka leva upp till föreställningen om förortsungdomar. Genom att vara kaxig mot polisen intar han en position som tuff förortskille istället för en offerposition som diskriminerad. Att framställa sig som en ”förortsungdom” kan ses som en form av motidentitet som Sernhede (i Sernhede/Johansson, 2006) beskriver kan utvecklas genom att ungdomarna inte blir bemötta med respekt i mötet med det officiella svenska samhället. Polisen kan som jag nämnt tidigare ses som en stark symbol för det officiella majoritetssamhället. Genom att uppleva sig bli bemött på ett respektlöst sätt av polisen kan avståndet och bristen på tillhörighet till majoritetssamhället öka.

Kille 2: Du kommer inte att tro der här men vet du vad svenska poliser gör, du tror inte, Kompis X du vet, en kompis blev tagen, olaga körning. Han hade inget körkort och han hade blivit tagen tredje gången, vet du vad de gjorde mot honom? De tog honom till fängelse eller polisstationen någonstans, la telefonkatalog på hans rygg och slog honom med batong.

Intervjuare: Är det sant?

Kille 2: Det är sant jag lovar han sa det själv. Dom slog honom med batong så han skulle få ont men inte blåmärken. I fall han skulle få blåmärken skulle han kunna anmäla poliserna men dom var smarta de la katalog så han inte fick blåmärken. Han hade inget bevis att anmäla poliserna. Dom gör sånt där.

Intervjuare: Varför tror du att de gör så?

Kille 2: Jag vet inte.

Kille 1: Ibland det är bra, ibland det är dåligt.

Kille 2: Dom blir aggressiva på personen dom kan inte göra nåt dom vill bara slå han men de kan inte så de gör så att de inte anmäler.

Kille 1: Sverige det är ändå ett demokratiskt land förstår du. Okej man ska behandla människor så som gör något olagligt men inte överdriva med dem också.

Kille 2 förstärker här ytterligare sin negativa attityd till polisen då han berättar om en kompis som blivit slagen av polisen. Han beskriver här polisen som aggressiv och som mycket beräknande då de slår honom på ett sätt så att han inte ska kunna anmäla dem. Han tillskriver inte bara en polis aggressivitet utan han pratar om poliserna som kollektiv och då han säger att de gör ”sånt” visar han att han upplever en viss risk för att bli utsatt för samma behandling själv. Telefonkatalogen är någonting som även nämns i SOU 2005:69 då en man uppger att flera av hans vänner blivit slagna av polisen med hjälp av en telefonkatalog. Detta verkar vara en föreställning som inte bara upplevs av

ungdomarna jag intervjuar. Historien fyller en funktion som att visa på ett tydlig kränkande och olagligt beteende hos polisen. Kille 1 reagerar på Kille 2s uttalande med att förhålla sig till en annan position då han uttrycker att det är okej till viss del att behandla människor illa som begår brott, men polisen behöver inte överdriva. Han legitimerar till viss del polisens agerande utifrån en föreställning om polisen som upprätthållare av rättvisa. Men han ifrågasätter inte Kille 2s historia utan tillägger att polisen inte får överdriva sin maktposition.

6.1.2 Hämnd – vi löser det själva

Ungdomarna som framställer sig genom diskurser kring förortsungdomar och diskriminering uttrycker ofta en negativ bild av polisen. Ett sätt att se detta är genom de diskussioner ungdomarna har när det gäller hämnd som ett alternativ till att anmäla ett brott till polisen. Kille 2 uttrycker i utdraget nedan en positionering mot polisen och rättsväsendet. Denna inställning kan ses som ett uttryck av att uppleva sig som diskriminerad och att han identifierar sig med diskursen kring förortsungdomar och framställer sig på ett sådant vis. Förortsungdomar tillskrivs egenskaper som att de är tuffa och föreställningar om att polisen inte är till för dem. Att kille 2 säger att han skulle hämnas innebär inte att han med all säkerhet skulle göra det men han uttrycker en negativ attityd till polisen där lite tilltro finns till det svenska rättssystemet.

Intervjuare: Om du själv blev misshandlad eller rånad vad hade du gjort då?

Kille 2: Var någonstans, det beror på var. Om det är i Hammarkullen vi blir aldrig rånade.

Intervjuare: Säg att det är i stan då. Du blir rånad och misshandlad och du vet vem den här killen är. Vad skulle du göra då?

Kille 2: Jag skulle ringa varenda person och dabba killen. Man orkar inte med polisen det tar fucking tio år tills man får ett brev från polisen att du ska ha rättegång. Då man har glömt bort hela historien. "För vad då?" "Rån." "Whaa det va ett tag sen". Jag skulle slå sönder, hämnas bara.

Diskussionen kring detta ämne fortsätter lite senare under intervjun:

Intervjuare: Jag blev lite nyfiken på det du sa förut Kille 2 om det här att om man vet vem det är som har gjort något mot en så hämnas man, är det någonting som är vanligt?

Kille 2: Ja, det är vanligt. Vissa orkar inte med polisen dom vill inte anmäla till polisen för de tycker att de vinner mer alltså. Som mordet i Stadsdel X på Person X, det var några som gick och dödade den misstänkta gärningsmannen på grund av att de känner sig bättre när han är död än att han sitter inne.

Kille 2 beskriver en hämndsituation där en ung kille blev mördad och förklarar behovet av hämnd med en känsla av tillfredställelse hos dem som hämnades då den misstänkte gärningsmannen var död. Denna föreställning bygger på att polisen inte har legitimitet i denna situation och att "rättvisa" skipas genom hämnd och utanför det samhälleliga rättssystemet. Denna position ser jag som nära kopplad till diskurser kring förorten och kriminalitet. Dessa föreställningar om förorten som farlig och laglös kan även ses som ett sätt att uppvisa makt. Genom att sätta sig över lagen och bygga på de stereotypa bilder av förorten intas en position där man valt att vara utanför majoritetssamhället.

Istället för att vara utsatta för segregation och utanförskap har man själva valt en position där man är inkluderad i ett slags alternativt system eller samhälle. Kille 2 uttrycker även att han upplever det som en vanlig företeelse med hämnd som ett alternativ till att använda sig av rättsväsendet vilket ytterligare förstärker föreställningarna kring denna position. Björk (2006) skriver att det är avgörande för polisens legitimitet att polisen är den enda aktören som skipar rättvisa. När rättssamhället inte har monopol på våldet ökar rädslan för hämnd från ett alternativt rättssystem och människor vågar inte samarbeta med polisen. Rättvisa sågs i detta fall vara att gärningsmannen skulle dö och inte att han skulle bli gripen och straffad genom att sitta i fängelse.

En av tjejerna gav också uttryck för brist i tilltron till polisen och identifierar sig med föreställningen av förortsungdomar.

Intervjuare: Vad skulle du göra om du blev rånad eller misshandlad?

Tjej 2: Jag skulle slå tillbaka

Intervjuare: Slå tillbaka?

Tjej 2: Jag hade inte anmält det i alla fall.

Intervjuare: Varför inte då?

Tjej 2: För polisen gör ingenting åt saken.

6.1.3 Polisen som inkompetent

Ett sätt för ungdomarna att återta makten i en situation där de befinner sig i underläge är att framställa polisen som inkompetent. Genom att förminska polisen skiftar de position från diskriminerade förortskillar och tjejer till en diskurs där de har mer makt. I diskussionen aktualiseras denna diskurs genom att tala nedvärderande om polisens arbete och att stärka sig själva då de upplever sig ha överlistat polisen.

Kille 4: Det går poliser upp till Hammarkullen vid åtta, nio tiden på kvällen. Fast alla ungdomar och alla vuxna märker att de är civilpoliser för de kan inte klä sig som en riktig, hur ska jag säga, dom klär sig så man vet direkt att de är civilpoliser. De har tjocka jackor, de har speciella skor och de ser stora ut. Och dom skickar inte tjejer, civilpoliser, de skickar helst män, på grund av vad? Förstår du? Det är det som är ett problem. Om de skickar tjejer till Hammarkullen då kommer tjejerna veta vad som händer, men med killar då märker man direkt.

Kille 2: Men du märker också man tänker vad fan gör de här svenskarna här i Hammarkullen med en V70 med tonade rutor. Aha, det är fucking snuten. Det är så, jag lovar det är sant. Det borde finnas en jävla blatte i bilen då skulle de säga nej fan det är inte polisen och så skulle det vara polisen.

Killarna ger uttryck för att civilpoliserna skiljer sig i utseende från befolkningen i Hammarkullen genom sina kläder men även genom att de ser "svenska" ut. Kille 2 utgår från att om de skulle ha en civilpolis som inte såg så "svensk" ut skulle det inte synas lika väl att de var poliser. Kille 2 konstruerar en bild av polisen som bestående av "svenska män" som inte passar in i stadsdelen. Detta kan ses som ett uttryck för vad en kille i Sernhede (2002) beskriver som ockupationsmakten. Representanter för det

officiella svenska samhället kommer till Hammarkullen och i form av bland annat polis och väktare utövar de sin kontroll av området.

6.2 Polisen är att lita på

6.2.1 Diskurs kring den goda medborgaren

Den goda medborgaren är en norm som vårt samhällssystem till stor del bygger på. Den grundar sig på värden som rättvisa, delaktighet och ansvar. Vårt rättssystem är beroende av denna diskurs för att fungera. Den goda medborgaren har en positiv attityd till polisen som institution och har en tilltro till rättsväsendet. I detta sammanhang kan denna diskurs även ses som en motdiskurs till diskursen kring förortsungdomar. Genom att aktualisera diskursen kring den goda medborgaren kan ungdomar som inte identifierar sig med föreställningarna kring brottslighet och utanförskap visa på ett avståndstagande från bilden av förortsungdomar. Denna diskurs har en mer inkluderande karaktär och tar avstånd från ett uppdelande i vi och dom. Att framställa sig inom denna diskurs kan även vara ett uttryck för att vara politiskt korrekt. Genom att använda sig av denna diskurs framställer ungdomarna sig som positivt inställda till polis och rättsväsende.

Tjejerna ger i diskussionen nedan uttryck för diskursen kring den goda medborgaren då de tar avstånd från att framställa sig som kriminella. De uttrycker att om man befinner sig på rätt sida om lagen så kan de inte se någon anledning till att inte vara positiv till polisen.

Intervjuare: Hur tycker ni att det pratas om polisen här i Hammarkullen bland era vänner? Tycker man om polisen eller snackar man skit om polisen?

Tjej 3: Det beror på om man själv har åkt fast för någonting så hatar man polisen men om man inte har gjort någonting kriminellt så tycker man bara att de är okej. Det beror på om man blir utsatt för ett brott så gillar man polisen för att de hjälper en men ifall man är själva den kriminella personen så är de typ de största fiender som finns. Man tänker inte så långt.

Intervjuare: Tror ni bara det är de som är kriminella som inte tycker om polisen?

Tjej 3: Ja

Tjej 2: Ja

Tjej 1: Det beror på.

Tjej 3: Eller folk som känner kriminella också.

Tjej 2: Eller om man har varit utsatt för någonting och man känner att man inte får den hjälp man behöver från polisen då kan det också utvecklas ett hat.

Genom det resonemang tjejerna för kring att bara de som har negativa erfarenheter av polisen eller begått brott inte tycker om polisen motsäger de till viss del sig själva. De har tidigare under diskussionen till stor del baserat sina attityder på abstrakta erfarenheter, som till exempel att de hört att polisen är rasister. Men i stycket ovan diskvalificerar de till viss del abstrakta erfarenheters giltighet i attitydskapandet till polisen. Hur konsekvent en individ håller fast vid en attityd säger även någonting om en attityds styrka och meningsfullhet (Augustsson, 2005). Framför allt en av tjejerna

uttrycker på flera ställen i fokusgruppsintervjun att hon har en negativ attityd till polisen men i denna diskussion är hon en av dem som anser att det bara är kriminella som inte tycker om polisen. En tolkning av denna attitydförändring kan vara att hon strävar efter att uppnå en balans med sin sociala omgivning. Attityder är ett sätt att ge uttryck för sin identitet och en grupptillhörighet och det är grupptillhörigheten som är i fokus här och bidrar till att hon är inkonsistent i sina uttalanden (Helkama/Myllyniemi/Liebkind, 2004). Mina olika frågor aktualiserar olika diskurser och hur man vill framställa sig kan variera från situation till situation.

Kille 1 för nedan ett liknande resonemang då han ger uttryck för polisens legitimitet och utgår från att bara de som begått brott har någonting att frukta från polisen.

Kille 1: Det beror på alltså, varför ska jag hata polisen? Okej polisen, vi har rätt att hata dom om de inte gör någonting vettigt, förstår du? Om du är lugn person gör ingenting varför ska du... Du har ingen kontakt med dem eller hur? Men dom som är ute och rånar och misshandlar, de har rätt att ta dem, det är vad jag tycker.

Kille 1 visar här en positiva attityd till polisen genom att uttrycka att han litar på polisen.

Intervjuare: När ni ser polisen känner ni er trygga då eller blir ni rädda?

Kille 1: Jag är trygg när jag ser dem, för när polisen är här så vet man är trygg alltså, man är inte rädd för något du vet, tycker jag. Någon annan här kanske är rädd, jag vet inte.

Kille 1 tar i diskussionen ovan avstånd från diskursen kring förortsungdomar och diskriminering och framställer sig själv som en god medborgare. Han försöker inte att upprätthålla en bild av sig själv som "farlig" förortskille. Han polariserar sig snarare från kriminalitet. Den positiva attityden till polisen kan fylla en funktion som möjliggör för individen att anpassa sig till sin miljö (Augustsson, 2005). Genom att aktualisera denna diskurs har Kille 1 ett sätt att förhålla sig till diskursen kring förortsungdomar. Jag funderar på om denna positiva attityd till polisen är ett uttryck för en position där han ser sig som inkluderad i majoritetssamhället eller om det snarare rör sig om en motdiskurs.

Nedan tar Kille 1 avstånd från hämnd-diskursen genom att uttrycka att det rätta stället för en person som har slagit en annan är fängelset. Han visar en tilltro till polis och rättsväsende genom att uppge att han skall ringa polisen om han såg en misshandel.

Kille 1: Jag skulle försöka stoppa bråket och säga "varför" och ringa polisen. Till exempel om den killen är skadad, ambulansen, se till att han mår bra och att han som har slagit honom hamnar på rätt ställe.

Intervjuare: Var är rätt ställe?

Kille 1: Fängelse eller häktet.

I fokusgruppintervjun med tjejerna visar de upp en positiv inställning till rättsväsendet då de pratar om att vittna är någonting som de ser som en självklarhet. Detta kan ses som ett uttryck för solidaritet och diskursen kring den goda medborgaren.

Intervjuare: Om din kompis skulle bli misshandlad skulle du vittna då i en rättegång?

Tjej 2: Absolut

Intervjuare: Absolut?

Tjej 2: Utan tvekan.

Intervjuare: Ni också?

Tjej 1: Ja det är klart, det tror jag alla skulle göra.

Vidare i diskussionen rörande att vittna framkommer det en annan inställning och solidariteten som jag upplevde i stycket ovan begränsar sig till att i stort sett gälla mellan vänner. Det gör att jag ställer mig lite frågande till min tolkning av deras framställning av sig själva som den goda medborgaren. De vill kanske snarare framställa sig själva som goda vänner.

Intervjuare: Om du gick förbi på torget och det var någon som misshandlade någon där skulle du vittna då också eller är det skillnad om det är en kompis?

Tjej 2: Nej jag hade inte vittnat. Det är skillnad om jag hade sett någon annan, jag skulle inte brytt mig så mycket.

Tjej 3: Jag skulle vart anonymt vittne i så fall, jag skulle inte vart eller suttit på en rättegång och vart vittne för dem. Jag skulle... man kan ju ge typ tips och sånt anonymt.

Intervjuare: Vad är skillnaden då? Är man mer rädd om det är nån som...

Tjej 3: Det känns lite konstigare om man inte känner personen.

Tjej 1: Jag skulle vara vittne till mina vänner men de jag inte känner jag kan inte vara vittne. Kanske om jag sett nåt så skulle jag vara som hon säger anonym.

Intervjuare: Vad är man rädd för?

Tjej 2: Alltså man är inte rädd för någonting, det är inte det. Man vill inte ta konsekvenserna för någon man inte känner alltså man kanske får problem efter.

Tjej 1: Man vet aldrig vad de har bakom sig.

Tjej 2: Exakt, man vill inte få problem.

Intervjuare: Att de kan hämnas på er?

Tjej 2: Ja exakt.

Tjejernas inställning till att inte vittna för någon annan än en vän kan ses som ett ställningstagande utifrån nyttobetonade konsekvenser. Detta kan innebära att den solidariska attityd som de presenterar i början av diskussionen blir undantryckt av den eventuella bestraffning som beteendet, att vittna, kan föra med sig (Augustsson, 2005).

6.2.2 ”Se till dig själv” diskurs

Jag har i mitt material förutom att se tydliga positiva och negativa attityder gentemot polisen hittat en diskurs som rör sig lite in i dem båda. Det är en diskurs där ungdomarna fokuserar på sin egen situation. Kille 1 uttrycker nedan snarare en se-till-dig-själv diskurs än en tydlig positiv attityd till polisen.

Kille 1: Nej det är bättre att använda polisen. Se vad de kan göra. Det är mycket bättre. För du vet om du bråkar med han nu, han kommer att hämta sitt och det blir bara konflikter mer och mer. Det är bättre att polisen löser det.

Intervjuare: Om din kompis skulle bli rånad och misshandlad och du såg det, skulle du vittna då? Jag vet att det har varit mycket snack om att ingen golar och ingen snackar med polisen ...

Kille 4: Det beror på om jag känner personen bra, om min kompis skulle bli rånad skulle jag självklart vittna.

Intervjuare: Men om det var någon du bara gick förbi och såg?

Kille 4: Då skulle jag inte vittna

Kille 2: Men om polisen skulle komma dit det kan bli så att de tvingar honom att vittna annars får han böter.

Kille 1: Jag skulle kanske vittna men anonymt, för du vet till exempel om jag skulle vittna framför den personen och sen kanske när han kommer ut kommer det bli problem.

Kille 3: Man har problem sen.

[...]

Intervjuare: Men det är skillnad på om det är en kompis än om man bara går förbi någonting?

Kille 2: Ja, det är stor skillnad.

Intervjuare: Men om det är en kompis så kan man...?

Kille 1: Det spelar ingen roll för mig. Människor är alltså, alla människor är lika värda [...]. Till exempel om du är på din balkong och du ser någon bråka där nere och han skjuter honom. Ska du vara tyst då? Därför måste jag ringa polisen och säga jag har sett det.

Kille 3: Det är en sak, man ska inte lägga sig i andras problem.

Kille 1: Jag vet men.

Kille 2: Det är sant.

Kille 3: Typ om han har gjort nåt, jag vet inte vad han har gjort så hoppar jag bara in så får jag problem. Som en kille har gjort och skapat problem för min kompis. Han stack, han började problemen, han stack och den andra fick problem.

I diskussionen ovan ges det uttryck för flera diskurser och attityder. De flesta killarna följer liknande resonemang som tjejerna i att de skulle vittna för en kompis men inte för någon utomstående. Genom att uttrycka att de har en rädsla för att bli utsatt för hämndaktioner visar de att de inte litar på att rättsväsendet kan skydda dem. Kille 1 däremot talar utifrån diskursen kring den goda medborgaren då han inte gör skillnad på vänner och utomstående utan uppger att han skulle vittna för vem som helst. Han motiverar detta med att ”alla människor är lika värda”.

Under fokusgruppsintervjun med killarna diskuterades även polisen i andra länder i relation till den svenska. I jämförelse med deras uppfattningar om polisen i andra länder framstod den svenska polisen något bättre än i vad de gett uttryck för tidigare.

Intervjuare: Har någon av er någon erfarenhet av polisen i något annat land, om det finns någon skillnad mellan polisen i Sverige och i andra länder?

Kille 4: Ja det är klart, stor skillnad.

Kille 2: I Italien griper de dig om du går nära bilen.

Kille 1: De skjuter direkt, de säger stanna.

Kille 2: De har fått Lamborghini till polisbil [...]

Kille 2: I Irak det är fucked up! Och i ryssland slår de.

Kille 1: I Bosnien, alltså så fort du har gjort någonting tar han dig först till polisstationen och slår sönder dig sen sätter han dig på stolen och ska förhöra dig.

Kille 3: Exakt.

Kille 1: Kolla han slår sönder dig, du kan inte sitta.

Det krävs att polisen hanterar statens monopol på fysiskt våld på ett trovärdigt sätt för att upprätthålla sin legitimitet (Björk, 2006). Killarna ifrågasätter här stark utländsk polis beteende och legitimitet. Den svenska polisen blir i jämförelse med till exempel polisen i Bosnien mer legitim. De negativa attityder till den svenska polisen som under fokusgruppsintervjun med killarna uttrycktes av några av dem sätts i perspektiv i denna jämförelse.

Intervjuare: Hur tycker ni att polisen är när ni träffar dem?

Tjej 2: De är trevliga.

Tjej 1: Om man är trevlig mot dem de är trevliga mot dig, om man är kaxig mot dem de är kaxiga tillbaka.

Tjej 1 uttrycker här att hon förväntar sig att polisen ger tillbaka det bemötande som hon ger dem. Kille 2 uttryckte tidigare att om polisen är kaxiga mot honom så är han kaxig tillbaka. Detta visar på två olika attityder och positioner då Kille 2 utgår från att han kommer att bli ifrågasatt av polisen vilket inte Tjej 1 gör. Brune (2004) beskriver att "invandrarkillar" och "invandrartjejer" framställs på olika sätt i media och den mediala bilden av "invandrarkillen" präglas i större utsträckning av föreställningar kring kriminalitet. Det kan förklara Kille 2s mer reserverade attityd till polisens bemötande.

7. SAMMANFATTNING OCH SLUTDISKUSSION

Jag har i min studie av attityder till polis och rättsväsende hos ungdomar i Hammarkullen fått se prov på både positiva och negativa attityder. Jag kan inte urskilja en generell attityd utan inom de övergripande kategorierna positiva och negativa attityder finns det en stor variation i hur ungdomarna positionerar sig till polisen. Ungdomarnas attityder fyller en viktig funktion som en del av samspelet med samhället och som ett sätt att uttrycka sin identitet och grupptillhörighet. Genom att positionera sig i olika diskurser och acceptera vissa tolkningar av verkligheten väljer ungdomarna hur de vill framställa sig själva. De framställer sig själva med hjälp av olika diskurser i olika situationer och jag kan inte påstå att någon ungdom är helt konsistent i sina attityder. En del varierar mer och en del mindre vilket avgör attitydens styrka och meningsfullhet för individen. Jag har inte haft som avsikt att min studie ska leda till ett resultat som visar på en sanning om dessa ungdomar utan jag vill presentera ett sätt som man kan se detta fenomen utifrån.

En diskurs som aktualiserats i en stor del av fokusgruppsintervjuerna är föreställningar kring förortsungdomar. Dessa föreställningar påverkar ungdomarna jag intervjuat i hög grad. Jag ser dessa föreställningar som en förtryckande diskurs som ges uttryck och förstärks genom till exempel media. Diskursen bygger på exklusion och ett ”vi och dom” tänkande. I diskursen kring förortsungdomar befinner sig samhälleliga institutioner och de har ett tolkningsföreträde i och med sin maktposition. Polisen är en samhällsinstitution som har en stark maktposition som normsättare/skapare och upprätthållare av rättvisa. Jag anser att polisen kan ses som av de institutioner som upprätthåller en förtryckande diskurs kring förortsungdomar. Polisen upprätthåller dessa föreställningar genom till exempel ”racial profiling”.

Stereotypa föreställningar kring segregerade förorter och ungdomar i dessa områden kan leda till diskriminering, vilket många av de ungdomarna i Hammarkullen jag intervjuat ger uttryck för. De uppfattar att de blir diskriminerade av polisen både utifrån det segregerade område de bor i och utifrån sin etnicitet. Den diskriminerings-diskurs som ungdomarna i Hammarkullen i många situationer talar utifrån visar på att vissa av ungdomarna ser sig som till viss del exkluderade från majoritetssamhället. Genom att uppleva sig som diskriminerad och exkluderad intar de en relativt maktlös position. Ett sätt för ungdomarna att visa på makt är då de pratar om polisen som inkompetent. De ger uttryck för att polisen är korkad då de överlistar dem genom att till exempel genomskåda de civila poliser som rör sig i området.

Att ungdomar ser sig som exkluderade visar sig även genom de resonemang som en del av ungdomarna för kring rättssamhällets legitimitet. Hämnd ses för några av ungdomarna som ett alternativ till att anmäla ett brott till polisen. Hämnd ses som ett sätt att skapa rättvisa utanför samhällets institutioner. Ungdomarna ger även uttryck för att det finns en rädsla för att bli utsatt för repressalier, om ungdomarna till exempel vittnar, vilket bygger på föreställningar om att det till viss del finns ett alternativt rättssystem där polisen inte kan skydda dem.

De attityder hos ungdomarna som bygger på att de litar på polisen aktualiseras främst i diskursen kring den goda medborgaren. I föreställningarna kring den gode medborgaren ser ungdomarna sig som inkluderade i majoritetssamhället och detta är vad man skulle kunna kalla en politiskt korrekt position. Denna diskurs aktualiseras bland annat som en

motdiskurs då ungdomar positionerar sig mot och tar avstånd från föreställningarna kring förortsungdomar och diskriminering. Genom att välja att framställa sig genom en diskurs istället för en annan blir de sociala konsekvenserna av dessa val olika. Genom att leva upp till de föreställningar som finns kring förortsungdomar finns det en viss risk att få ett negativt bemötande av till exempel polisen då dessa föreställningar till viss del bygger på kriminalitet. Att framställa sig som en god medborgare med en positiv attityd till polisen kan ge andra konsekvenser. Det finns dock inga garantier att man inte av polisen ses som förortsungdom utifrån deras stereotypa föreställningar.

I båda fokusgruppsintervjuerna har jag identifierat både positiva och negativa attityder till polisen och jag kan inte se någon större skillnad mellan grupperna utan variationen består snarare inom grupperna. Tjejernas och killarnas attityder till polisen har många likheter men de skiljer sig i avseendet att killarnas övertygelser har sin grund i konkreta erfarenheter medan tjejerna i större mån bygger sina attityder på abstrakta erfarenheter. Brune (2004) skriver att förortskillar och förortstjejer beskrivs på olika sätt i media och att förortskillar i högre utsträckning än tjejer kopplas ihop med kriminalitet. Kan detta vara en orsak till att killarna har fler konkreta erfarenheter av polisen än tjejer och att de förväntar sig ett ifrågasättande bemötande av polisen på grund av det? Föreställningen om tjejer som ”duktiga” som finns i vårt samhälle kan även spela in i hur tjejerna upplever polisen och framförallt hur polisen upplever tjejerna. Föreställningar kring hur tjejer respektive killar förväntas uppföra sig är någonting som ungdomarna ständigt påverkas av. Många av ungdomarna väljer att framställa sig i stereotypa diskurser och positioner men det finns också de som inte gör det.

Jag har under mitt arbete med denna uppsats fått en mycket mer nyanserad bild av ungdomars attityder till polis och rättsväsende. Jag har genom att fokusera på ett strukturellt perspektiv med hjälp av diskurser även fått en bild av hur ungdomarna jag intervjuat konstruerar sin verklighet och sina gemensamma sanningar. Jag tycker att det känns viktigt att poängtera att denna studie genomförts med ett litet urval av intervjupersoner och endast i en specifik stadsdel. Jag har ingen möjlighet att uttala mig om hur andra ungdomar i Hammarkullen eller ungdomar i andra stadsdelar konstruerar sin verklighet. De diskurser jag identifierat utifrån min empiri är dock diskurser som finns i vårt samhälle och som jag tror i viss mån är användbara i andra sammanhang. Jag hade troligen kunnat se liknande attityder till polis och rättsväsende om jag genomfört intervjun i ett annat område.

7.1 Vidare forskning

Jag hoppas att det framöver kommer att bedrivas mycket forskning inom detta område. Ungdomars attityder är ett intressant forskningsområde, framförallt i relation till samhällets institutioner. Jag hade tyckt att det hade varit väldigt intressant att till exempel göra en jämförande studie när det gäller ungdomars attityder till polis och rättsväsende, jämföra olika stadsdelar i en stad eller ungdomar som bor i en storstad med ungdomar på landsbygden. Detta forskningsområde tror jag även hade gynnats av en större kvantitativ studie. Jag tycker även att det bör bedrivas mer forskning kring diskriminering inom rättsväsendet då det är avgörande för rättsäkerheten att alla människor i vårt land behandlas på samma sätt av rättssystemet.

REFERENSER

- Augustsson, Gunnar (2005): *Socialpsykologins ansikten*. Lund: Studentlitteratur
- Bergström, Göran/Boréus, Kristina (red)(2005): *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur
- Björk, Micael (2006): *Ordningmakten i stadens periferi*. Eslöv: Symposion
- Brune, Ylva (2004): *Nyheter från gränsen – tre studier i journalistik om ”invandrare”, flyktingar och rasistiskt våld*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation.
- Börjesson, Mats (2003): *Diskurser och konstruktioner – en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- Börjesson, Mats/Palmblad, Eva (red)(2007): *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber
- Helkama/Myllyniemi/Liebkind, (2004): *Socialpsykologi - en introduktion*. Malmö: Liber
- Hammarén, Nils (2008): *Förorten i huvudet – unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Stockholm: Atlas
- Gilje, Nils/Grimen, Harald (1995): *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalso
- Göteborgs Stadskansli: *Göteborgsbladet 2007 – Majversionen*, www.goteborg.se
- Isemo, Alf (2006-10-10): *Överdrivna rapporter om kaos*. Göteborgs-Posten
- Kadriu, Blerta (2007): *Ungdomar, attityder och poliser?* C-uppsats i Psykologi, Sektion för Management, Blekinge Tekniska Högskola
- Kamali, Massoud (2005): *Sverige inifrån*. SOU 2005:69
- Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Linné, Peter (2007-04-03): *Tyst kring Gårdstensmordet*. Göteborgs-Posten
- Månson, Per (red.)(2007): *Moderna samhällsteorier*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag
- Tursunovic, Mirzet (2002): *Fokusgrupper i teori och praktik*. Sociologisk forskning 1/2002 s. 62-89.

Sarnecki, Jerzy (red) (2006) *Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet*. SOU 2006:30

Sernhede, Ove (2002): *Alienation is my nation – Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige*. Stockholm: Ordfront

Sernhede, Ove/Johansson, Thomas (2006): *Storstadens omvandlingar*. Göteborg: Diadalos

Storstadskommittén (SOU 1997:118)

Svenning, Conny (1999): *Metodboken – samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Eslöv: Lorentz Förlag

Wenneberg, Sören Barlebo (2000): *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber

Wettré, Karin (2000-01-22): *"Vi litar inte på polisen" Ungdomar i Hjällbo känner sig orättvist behandlade*. Göteborgs-Posten

Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Winther Jörgensen/Phillips (2000): *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

BILAGOR

Bilaga 1: Intervjuguide

Vinjetter – polis och rättsväsendets legitimitet

1. Det är kväll och du är på väg hem. Du ser två killar som bråkar. Den ena killen ligger ner på marken och den andra står upp och sparkar på killen som ligger ner. Vad skulle du göra i denna situation?
2. En klasskompis till dig har blivit misshandlad av två killar. Du såg misshandeln och blir tillfrågad att vittna. Vittnar du?
- varför/ varför inte?
3. Ditt syskon kommer hem och har blivit slagen och rånad av en kille som han/hon vet vem det är. Vad skulle du göra i denna situation?
4. Du blir rånad och misshandlad. Vad skulle du göra i denna situation?

Attityder till polisen

5. Hur pratas det om polisen bland era kompisar?
- varför tror ni att det är så?
6. Hur pratas det om polisen i er familj, era föräldrar?
- varför tror ni att det är så?
7. Hur bemöter polisen er?
8. Hur bemöter ni polisen?
9. Erfarenheter av polisen?
- positiva, negativa, inga?
10. Erfarenheter av skillnader mellan polisen i Sverige och andra länder?
11. Känner ni er trygga när ni ser polisen?
12. På vilket sätt skulle polisen kunna bli bättre?

Polisens funktion i samhället?

13. När behövs polisen?
14. Vem är polisen till för?
15. Behövs det lagar och poliser? – finns det något annat sätt?
16. Skulle du vilja bli polis?
17. Känner du någon polis? Vän, släkt?

Bilaga 2: Bakgrundsfrågor

1. Kön?
2. Ålder?
3. Har du ursprung från ett annat land än Sverige? I sådana fall vilket?
4. Är du född i Sverige?
5. Om inte, hur länge har du varit i Sverige?
6. Vilken sysselsättning har dina föräldrar?
7. I vilken del av Hammarkullen bor du?